

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Årsrapport för insatsverksamheten 2023

Årsrapport för insatsverksamheten 2023

© Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)

Enhet: Operativa avdelningen för insatsverksamhet

Foto omslag: Försvarmakten

Text: Anna Arodén Höggren, David Sundström,
Anna Lekberg-Bronner, Madelene Monasdotter, Sofia Westberg

Produktion: Advant

Publikationsnummer: MSB2327 – februari 2024

ISBN: 978-91-7927-487-0

Innehåll

Sammanfattning	5
1. Inledning	7
1.1 MSB:s insatsverksamhet	7
1.2 Åtterrapporering	9
2. Ukraina	10
2.1 Insatser med anledning av kriget i Ukraina	10
2.2 Materiel- och transportstöd	11
2.3 Hantering av oexploderad ammunition och minor	11
2.4 Sekonderad personal	12
2.5 Instruktörsutbildningar i akut omhändertagande	13
2.6 Medicinsk evakuering	13
2.7 rescEU Shelter	14
2.8 Övrigt stöd	14
3. Humanitära insatser	15
3.1 Infrastruktur för humanitär närvaro	16
3.1.1 Boendelösningar för biståndspersonal i Tchad	17
3.2 Internationella aktörers förmåga till samverkan och ledning	18
3.2.1 Koordinering för ökat humanitärt stöd i Somalia	19
3.3 Kapacitet för tillfälligt boende och bastjänster	20
3.4 Kapacitet för hantering av miljökonsekvenser	20
3.4.1 Övergång till förnybar energi i Nigeria	21
3.5 Kapacitet inom min- och ammunitionshantering	21
3.6 Kapacitet inom jämställdhet och förebyggande av könsrelaterat våld	22
3.6.1 Skydd och jämställdhet i Centralafrikanska republiken	22
4. Kapacitetsutvecklande resiliensinsatser	24
4.1 Regionala projekt	25
4.1.1 Rekordstor insats inom jordbävningar och hälsokriser (IPA CARE, 2023–2029)	25
4.1.2 Stärkt responskapacitet i Sydostasien (LACER, 2020–2024)	26
4.2 Förbättrat civilskydd inom Östliga partnerskapet (PPRD East, 2020–2024)	27
4.2.1 Kapacitet inom översvämningar och bränder (IPA FF, 2021–2024)	27
4.2.2 Internationellt utbildningsprogram i katastrofriskhantering (ITP DRM, 2018–2024)	28
4.2.3 Bilaterala projekt	28

5. Fredsfrämjande insatser	29
5.1 Stöd till EU:s civila krishantering	30
5.1.1 EUCAP Somalia	30
5.1.2 EUM Armenien	31
5.2 Stöd till FN:s fredsfrämjande insatser	32
5.2.1 Policy specialist UNDP Bryssel	32
5.3 Stöd till OSSE	33
5.3.1 OSSE:s fältinsats i Montenegro	33
5.4 Högkvarterstjänster	34
5.4.1 Miljökoordinator EU:s högkvarter	35
5.4.2 Training Manager, European Security and Defence College	35
5.5 Insatsnära verksamhet	36
5.5.1 Genomförande av utbildningar för partnerorganisationer	36
5.5.2 Insatsförberedande för personal	36
5.5.3 Policystöd	36
6. Civilskyddsinsatser	37
6.1 Inledning	37
6.2 Insatser för skogsbrandsbekämpning	37
6.3 Jordbävningen i Turkiet och Syrien	38
6.4 Prefabricerade broar till Slovenien	38
7. Stödstyrkan	39
7.1 Sudan	39
7.2 Israel/ Palestina	39
8. Jämställdhet	41
8.1 Utbildning och övning	42
9. Insatsstatistik och ekonomisk redovisning	43

Sammanfattning

Kriser i världen har under 2023 fortsatt att öka från redan höga nivåer. Under året har sammanlagt 341 internationella insatser genomförts i jämförelse med föregående år, då antalet var 265. De största insatsländerna mätt som antal pågående insatser under året är Ukraina, Etiopien och Somalia. Sett till insatsernas ekonomiska omfattning så är även Turkiet och Haiti stora insatsländer för MSB. I och med ett försvårat omvärldsläge ser den internationella insatsverksamheten en stor sannolikhet för ökat behov av freds- och säkerhetsfrämjande-, resiliens- och humanitära insatser. MSB behöver fortsatt en beredskapsförmåga som anpassas till världsutvecklingen, vilket innefattar att kunna hantera flera parallella händelser och på ett flexibelt tillvägagångssätt kunna ställa om mellan olika scenarion, från kraftiga skyfall till skogsbränder.

MSB har under året arbetat intensivt med att genomföra och planera för än mer omfattande insatser kopplat till Ukrainas behov efter Rysslands fullskaliga invasion. De insatser som genomförts har bidragit till att minska de negativa effekterna av kriget, bland annat genom att stärka ukrainska myndigheters förmåga att svara upp mot de behov som finns i landet. Stödet har innefattat sekonderade krishanteringsexperter till FN och EU, samt omfattande akut materielstöd till ansvariga ukrainska myndigheter inom bland annat energi, räddningstjänst och minhantering. Sammantaget har närmare 180 insatser kopplat till Ukraina pågått eller genomförts 2023. Totalt har omkring 100 experter sekonderats och 4 400 ton donerat materiel har förmedlats till Ukraina. Ytterligare stöd har innefattat koordinering, upprättande av nödboenden och infrastruktur, logistikstöd, samt medicinska evakueringar av patienter och anhöriga. Inom ramen för den övergripande insatsen på EU-nivå är Sverige bland de tio länder som har tagit emot flest patienter. Insatsarbetet kopplat till Ukraina sammanfattas i kapitel 2 i denna rapport.

MSB:s fredsfrämjande verksamhet har under året bidragit till att EU, FN och OSSE har fått en stärkt förmåga i sina uppdrag att förebygga och hantera kriser och konflikter. MSB har gett expertis, materiel eller utbildningsstöd till 12 av 13 av EU:s civila krishanteringsinsatser. Av särskild vikt har bidraget varit till två nya insatser i Armenien och Moldavien. Myndigheten har också med ett betydande bidrag inom utbildning och materielstöd förstärkt EU:s kapacitetsstärkande insats i Somalia.

Under 2023 har MSB även bistått andra partners i det internationella hjälparbetet med förbättrade förutsättningar för humanitär närvaro för personal och organisationer genom att bygga upp boende-, kontors- och logistik-anläggningar, i länder som Etiopien, Haiti och Somalia. Ett större direktstöd till Turkiet och Syrien har också genomförts i samband med den jordbävning som inträffade i februari. MSB har fortsatt deltagit i flertalet EU- och FN-initierade projekt. Ett sådant exempel är projektet IPA CARE som MSB har huvudansvar för. Projektet syftar till att stärka förmågan att hantera risker i västra Balkan och Turkiet.

Insatser som genomförts med MSB:s förstärkningsresurser genom EU:s civilskyddsmekanism har också ökat i antalet. Flertalet insatser går att koppla till naturhändelser, vilka orsakat katastrofala förluster, inte minst den jordbävning som inträffade i Turkiet och Syrien, men även svåra skogsbränder och skyfall. Ökningen av insatserna kan också kopplas till kriget i Ukraina och att civilskyddsmekanismens användningsområde har utvecklats och breddats från att främst svara upp mot naturhändelser till att även hantera effekter av migration samt civilt stöd till konfliktområden.

För att bemöta de olika behov och förutsättningar som finns i en befolkning vid en kris, integrerar MSB ett jämställdhets- och rättighetsperspektiv i alla insatser. Därmed syftar flera insatser till att bidra till att öka kvinnors och flickors deltagande och inflytande över den humanitära nödhjälpens utformning, genomförande och uppföljning, samt bidra till stärkt skydd för människor som utsatts för eller riskerar att utsättas för könsrelaterat våld.

1. Inledning

I takt med att världsläget blir alltmer utmanande sett till antalet pågående väpnade konflikter, livsmedelsbrist, återkommande naturkatastrofer och klimatförändringar, intensifieras också behovet av nationellt och internationellt stöd. Därtill har 2023 inneburit ett stegvis ökat antal nationella och internationella insatser, och ställt ökade krav på MSB:s operativa arbete, dess flexibilitet och anpassningsförmåga, men även synliggjort behov av förebyggande arbete, att stärka förmågor, och identifiera risker.

1.1 MSB:s insatsverksamhet

MSB:s operativa avdelning ansvarar för den operativa hanteringen av samhällsstörningar vid olyckor, kriser och krig. Avdelningen samordnar verksamheten inom områdena insatser, personal, logistik och operativ ledning. I uppgiften ingår att stärka nationell beredskap, driva och inrikta den aktörsgemensamma hanteringen av samhällsstörningar, stärka andra aktörer med kompetens och materiel vid insatser, samt prioritera och fördela förstärkningsresurser. Stödet riktar sig till svenska kommuner och länsstyrelser samt till andra länder, EU och FN i samband med större händelser. MSB ska även skapa förutsättningar för centrala myndigheter, länsstyrelser och andra aktörer att hantera allvarliga olyckor och kriser effektivt och samordnat.

I genomförandet av internationella insatser arbetar MSB främst inom ramen för den svenska utrikes-, och säkerhets- biståndspolitik, där MSB har uppdraget att hålla beredskap för räddnings- och katastrofinsatser, humanitär minhantering, stärkande av katastrofberedskap, tidig återuppbyggnad samt civil konfliktshantering. MSB genomför även stödinsatser till icke biståndsländer vid katastrofer, främst genom EU:s civilskyddsmekanism och de arrangemang som skapats för att möjliggöra stöd och solidaritet mellan EU-länderna. MSB har vidare uppdraget att ge stöd till utlandsmyndigheter och nödställda i situationer då personer med hemvist i Sverige drabbas av en katastrof i utlandet.

MSB:s samlade operativa uppdrag är indelat i tre roller:

- Bidra till nationell beredskap dygnet runt, genom kontakter med ansvariga aktörer i Sverige, EU och i andra länder, omvärldsbevakning och upprätthållande av en aktuell lägesbild, samt att vid behov initiera samhällets samlade hantering av olika samhällsstörningar och MSB:s stöd till andra aktörer både nationellt och internationellt.
- Driva den aktörsgemensamma hanteringen vid samhällsstörningar genom att på central myndighetsnivå verka för inriktning och samordning samt en effektiv användning av samhällets samlade resurser och en samlad kriskommunikation.
- Stärka andra aktörer med kompetens och materiel genom insatser i Sverige och i andra länder. Insatsverksamheten utförs inom den sistnämnda rollen, huvudsakligen genom den kompetens och expertis som MSB har tillgång till genom myndighetens resursbas för insatspersonal och den materiel som finns dels i myndighetens lager och dels förvaras hos räddningstjänster i olika delar av landet, men även genom MSB:s interna expertis.

Det övergripande målet för insatsverksamheten är att rädda liv, lindra nöd, skydda egendom och värna miljö, främja frihet och säkerhet, samt stärka motståndskraft mot kriser och katastrofer i samhället. Målet gäller såväl för nationell som för internationell insatsverksamhet. För MSB är den nationella och internationella insatsverksamheten nära förbundna och ger stora ömsidiga synergier. Exempelvis används i många fall samma materiel och personal vid både nationella och internationella insatser, och lärdomar som dras vid olika insatser kan tillämpas både nationellt och internationellt. Dessutom utvecklas en allt bredare kompetens inom myndigheten när projektledare som ansvarar för planering, genomförande och uppföljning av insatser hanterar detta både i nationella och internationella kontexter.

1.2 Återrapportering

Denna rapport utgör MSB:s återrapportering utifrån återrapporteringskrav i Regleringsbrev för budgetåret 2023.

I MSB:s återrapporteringskrav framgår det att myndigheten ska;

"redovisa omfattning och kostnad av myndighetens verksamhet inom internationella insatser och inom internationell civil krishantering (enligt regleringsbrev för 2023 avseende anslaget 1:1 UO7. 41) och hur de övergripande målen för svensk bistånds-, utrikes- och säkerhetspolitik och Sveriges politik för global utveckling samt det övergripande målet för Sveriges humanitära bistånd har implementerats i relevanta delar av insatsverksamheten. Redovisningen ska i tillämpliga delar vara uppdelad utifrån insats och även redovisas uppdelat på kön. Redovisningen ska ske i en separat rapport i anslutning till årsredovisningen"

Myndigheten har även i uppdrag att;

"medverka med insatser i Sveriges internationella humanitära verksamhet och får delta i räddnings- och katastrofinsatser vid katastrofer i andra länder som kräver omedelbara åtgärder. Myndigheten ska även kunna stödja biståndsinsatser som avser humanitär minhantering, stärkande av katastrofberedskap och tidig återuppbyggnad efter katastrofer. Vidare ska myndigheten i samverkan med andra berörda myndigheter och organisationer förbereda så att myndigheten, i en situation då många svenska medborgare eller personer med hemvist i Sverige drabbas av en allvarlig olycka eller katastrof utanför Sverige, med kort varsel i ett inledande skede kan stödja utlandsmyndigheter och de nödställda.¹"

Denna rapport redovisar den insatsverksamhet som MSB genomfört på basis av dessa målsättningar. Rapporten är i sin helhet därmed MSB:s beskrivning av hur de övergripande målen för svensk bistånds-, utrikes- och säkerhetspolitik, Sveriges politik för global utveckling samt det övergripande målet för Sveriges humanitära bistånd har implementerats i form av genomförd insatsverksamhet.

---

1. Förordning (2008:1002) med instruktion för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

2. Ukraina

2.1 Insatser med anledning av kriget i Ukraina

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har fortsatt under 2023 genererat omfattande humanitära behov såväl i Ukraina som i angränsande länder. MSB har under året arbetat intensivt med att genomföra, och planera för än mer omfattande, humanitära-, freds- och säkerhetsfrämjande- samt resiliensinsatser.

Myndigheten har fortsatt kanaliserat stora delar av stödet via EU:s civilskyddsmekanism och civilskyddsmekanismens koordineringscentrum, European Response and Coordination Centre (ERCC). För att genomföra insatserna har MSB även under 2023 tilldelats särskilda medel av regeringen. MSB:s insatser bidrar främst inom fyra huvudsakliga spår: koordinering och transport av inköpt och donerat materiel, luftburen sjuktransport, utsändande av experter samt nödboenden. MSB:s stöd är omfattande, långsiktigt och utgår från Ukrainas behov.

Sammantaget har närmare 180 insatser kopplat till Ukraina pågått eller genomförts under 2023. Totalt har omkring 100 experter sekonderats och 4 400 ton donerat materiel har kunnat förmedlas till Ukraina. Behoven av stöd är oförändrat stora och för att få ut så stor effekt av stödet som möjligt, har myndigheten gjort avvägningar för att matcha sin egen förmåga och kompetens mot Ukrainas mest prioriterade behov. De sektorer som utifrån det fortsatt är mest prioriterade, är stöd till minhantering, räddningstjänst, hälso- och sjukvård samt energiförsörjning.

Under året har ett antal tjänsteresor till Ukraina genomförts i syfte att följa upp det stöd som genomförts samt fördjupa relationen till partners och förbereda för utökat stöd. Insatserna som genomförts under 2023 har bidragit till att minska de negativa humanitära effekterna av kriget samt att stärka ukrainska myndigheters förmåga att svara upp mot de behov som finns i landet.

MSB arbetar både med att möta de omedelbart akuta behoven och med Ukrainas behov på längre sikt. Stödet som påbörjades under inledningen av det fullskaliga kriget har utvecklats till långsiktigt stöd till ukrainska myndigheter och andra partners och kommer under 2024 att fortsätta att byggas ut, i syfte att göra stödet från Sverige och MSB långsiktigt och förutsägbart. De för Sverige värdefulla lärdomarna från stödet till Ukraina tas löpande om hand. Flera enheter och avdelningar på myndigheten involveras i utformningen av stödet och dessa erfarenheter är värdefulla i det fortsatta arbetet med uppbyggnaden av Sveriges totalförsvar.

2.2 Materiel- och transportstöd

Ett omfattande stöd med koordinering och transporter av donerat materiel från såväl MSB som andra aktörer har genomförts. Både offentliga aktörer och näringslivet har på det sättet genom MSB kunnat bidra till Sveriges samlade stöd till Ukraina. Exempel på materiel som skickats till Ukraina är räddningstjänstutrustning, minröjningsutrustning, läkemedel, ambulanser och brandbilar, tält och värmare, skolbussar samt materiel till infrastruktur inom energisektorn. Donationerna stödjer ukrainska myndigheter i att bedriva samhällsviktig verksamhet och upprätthålla exempelvis sjukvård, räddningstjänst och energiförsörjning.

Sedan krigets början har totalt omkring 5 500 ton utrustning skickats till drabbade områden med ett uppskattat värde på närmare 527 miljoner kronor, varav näringslivet och offentlig sektor donerat material till ett uppskattat värde på 417 miljoner kronor och MSB donerat material för cirka 154 miljoner kronor. Värdet av donationerna är beräknat utifrån bokförda värden vilket är väsentligt lägre än det faktiska marknadsvärdet av donationerna.

Förfrågningar efter materiel från Ukraina har varit omfattande. MSB har fokuserat på att tillhandahålla materiel som direkt eller indirekt kan rädda liv. Detta har ökat kapaciteten och resurserna för de ukrainska myndigheterna och andra organisationer som efterfrågat hjälp, vilket har underlättat stödet till de krigsdrabbade samhällena och befolkningen.

MSB har stöttat både privata och offentliga aktörer genom logistikhantering vid distributionen av donationer till Ukraina inom ramen för EU:s civilskyddsmekanism. På vissa områden har MSB, tillsammans med andra myndigheter, fått särskilda regeringsuppdrag för att genomföra transporter av donationer.

Ukraina har uttryckt omfattande behov av resurser och stöd inom olika sektorer, vilket har genererat en betydande vilja att donera från både offentliga och privata aktörer i Sverige. Logistikstödet syftar till att möjliggöra för svenska aktörer att donera det materiel och de produkter som Ukraina har behövt. Samtidigt har MSB bidragit till den koordinering som EU genomför, vilket underlättar för mottagarna av stöd i Ukraina. MSB:s roll i transportererna har varit samordnande, drivande och koordinerande.

2.3 Hantering av oexploderad ammunition och minor

Kriget i Ukraina har kraftigt ökat landets behov av stöd för att hantera oexploderad ammunition och minor. De kvarliggande explosiva resterna utgör en stor risk för den ukrainska befolkningen, boskap och den för hela världen mycket viktiga spannmålsproduktionen. Därutöver skapar de kvarliggande explosiva resterna stora samhällsstörningar då de hindrar reparation av viktig infrastruktur som har skadats eller helt förstörts. För att Ukraina ska kunna lokalisera och förstöra kvarliggande explosiva rester är det av avgörande betydelse att de som genomför röjningen har nödvändig teknisk utrustning.

MSB har under 2023 fortsatt med omfattande akut materielstöd till ansvariga ukrainska myndigheter för minhantering. Därutöver har MSB sekonderat ett flertal experter till FN-organen UNOPS och UNDP inom områdena ammunitionsröjning, säkerhetsutbildning, sjukvårdsutbildning, logistik och administration. Dessa expertstöd syftar till att stärka nationella myndigheters kapacitet att hantera den enorma problematik som minor och oexploderad ammunition utgör för Ukraina.

MSB:s stöd består både av omedelbara responsåtgärder och långsiktiga åtgärder. Det handlar om att minska det omedelbara explosiva hotet och säkerställa drift av kritisk infrastruktur, exempelvis utbildningsplatser så att utbildning av operatörer kan genomföras, men samtidigt på sikt stärka Ukrainas minhanteringskapacitet och minska personalförluster i den pågående röjningsverksamheten.

2.4 Sekonderad personal

Sedan den fullskaliga invasionen har FN:s och EU:s närvaro i och insatser mot Ukraina ökat lavinartat. Detta har medfört att organisationerna vuxit på central nivå samt att flertalet nya kontor har öppnats på lokal nivå, något som medfört ett stort behov av att öka antalet personal i landet. Även om flera FN-organ har kunnat bemanna många positioner med intern omflyttning av personal så har MSB mottagit ett stort antal förfrågningar på efterfrågad expertis, främst inom informationshantering samt hantering av flyktingar till följd av kriget.

Under 2023 kunde MSB bistå med närmare 100 sekonderade krishanteringsexperter till FN och EU. Experterna har bistått med kunskap inom samordning, informationshantering, koordinering, nödboende och infrastruktur, samt logistik. Experterna har bidragit till att säkerställa att FN, EU och nationella myndigheter har stärkt kapacitet att hantera konsekvenserna av kriget. De organisationer som MSB har sekonderat experter till under 2023 är ERCC/EHCO, EUAM, OSSE, UNHCR, IOM, UNDP, UNOPS, UNEP och UNICEF i Ukraina och kringliggande länder.

I Rumänien och Ungern har MSB gett expertstöd inom informationshantering i syfte att tydliggöra fakta kring flyktingresponsen. Detta har bidragit till att effektivisera och systematisera informationsinhämtningen så att responsen blir väldimensionerad och faktagrundad.

MSB har fortsatt att sekondera personal till det polska navet för medicinska evakueringar och flygtransporter för EU-mekanismen ERCC/ECHO. Insatserna syftar till att stärka hanteringen av de medicinska evakueringarna.

Expertstödet som getts till Ukraina har främst varit fokuserat på boende (shelter) och informationshantering. Shelterinsatserna till stöd för UNHCR och IOM har bidragit med bostäder för drabbad befolkning. UNHCR har också mottagit en logistiker som arbetat med att säkerställa att UNHCR:s logistikinsatser och resurser når ut till drabbad befolkning. De informationshanteringsexperter som sekonderats har bidragit till rapporteringsstrukturer och system för att hantera och underlätta flödet av information. Efter dammexplosionen i Nova Kakhovka sekonderade MSB en miljöexpert på distans för att göra bedömningar av katastrofens effekter på miljön.

2.5 Instruktörsutbildningar i akut omhändertagande

Den begränsade nivån på grundläggande sjukvårdsutbildning hos såväl civila som militära aktörer i Ukraina leder till många fall av svårt skadade och döda, som hade kunnat undvikas. Behoven av utbildning inom området är enorma, samtidigt som merparten av de internationella insatser som genomförs inom området fokuserar på utbildning av slutanvändare, det vill säga av personer med direkta behov av utbildning. Detta angreppssätt är mycket resurskrävande och därför har MSB fokuserat på att utbilda instruktörer, så kallat training of trainers inom nätverk och organisationer för frivilliga.

Insatsernas övergripande syfte och förväntade resultat är att fler liv kan räddas, bland människor som drabbas av kriget i Ukraina. Mer specifikt förväntas livräddande insatser uppnås genom ökad kompetens i omhändertagande av krigsskador i det ukrainska samhället, öka antalet tillgängliga instruktörer samt möjliggöra utbildandet av ytterligare instruktörer i egen regi.

MSB har sedan i maj 2022 stöttat ukrainska organisationer med utbildning inom sjukvårdsområdet. Mottagare av MSB:s utbildningar har varit en handfull frivilligorganisationer registrerade i Ukraina. Organisationerna genomför även evakuering av skadade från frontnära områden. Ett åttiotal personer har genomgått MSB:s utbildningar, merparten av dessa till instruktörsnivå. Dessa har i sin tur genomfört grundläggande utbildning för ca 40 000 personer i Ukraina. Målgruppen för dessa utbildningar innefattar bland annat civila, militärer, poliser, räddningstjänstpersonal, och personal på kraftverk. Alla dessa har också försetts med ett egen förstahjälpens-utrustning, vilket möjliggjorts genom donationer från andra aktörer.

MSB:s utbildningar har under 2023 ägt rum i Ukraina vid tre tillfällen, under en tid av totalt ca sex veckor. Generellt är behovet av, och efterfrågan på, denna typ av utbildning i Ukraina överstigligt. Fortsatta utbildningar planeras för 2024.

2.6 Medicinsk evakuering

Inom ramen för EU:s civilskyddsmekanism har de riktade förfrågningarna om medicinska evakueringar från Ukraina fortsatt att inkomma för att transportera skadade, civila såväl som kombattanter till Sverige för sjukhusvård. Mot bakgrund av Sveriges tidigare respons på dessa förfrågningar gav regeringen i juli 2022 MSB, Socialstyrelsen och Migrationsverket i uppdrag att fortsatta under 2023, genomföra medicinska evakueringar från Ukraina till Sverige av skyddsbehövande som omfattas av EU:s massflyktsdirektiv².

Sverige har under 2023 genomfört medicinska evakueringar av 82 patienter samt 48 anhöriga, och har totalt under 2022 och 2023 erbjudit vård till patienter som omfattar 9 procent av de totala förfrågningarna från Ukraina. Under 2023 har det gjorts tjugo flygningar mellan Sverige och Polen. Inom

---

2. Ju2022/02509.

ramen för den övergripande insatsen på EU-nivå är Sverige fortfarande år 2023 bland de tio länder som har tagit emot flest patienter. De medicinska evakueringarna från Ukraina till Sverige förväntas fortlöpa under 2024.

2.7 rescEU Shelter

Under 2022 fick Sverige i uppdrag av EU att upprätta en tillfällig förmåga bestående av temporära nödbostäder för att stödja människor drabbade av kriget i Ukraina. Uppdraget var en del i EU:s gemensamma beredskap inom ramen för rescEU. Under 2023 har MSB genomfört och avslutat åtta insatser med stödandet av tillfälliga nödbostäder, varav sex genomfördes i Ukraina. Majoriteten av dessa insatser påbörjades under hösten 2022 och har redogjorts i detalj per ort i MSB:s årsrapport 2022.

Under 2023 har MSB till stor del fokuserat på uppföljning av befintligt stöd till ukrainska myndigheter. MSB planerade och genomförde en uppföljningsinsats där MSB:s insatspersonal besökte majoriteten av de regioner som fått stöd med tillfälliga nödbostäder. Syftet var att kvalitetssäkra samt bidra till förbättrad förmåga att stödja de lokala myndigheterna med att bistå den drabbade befolkningen med tillfälliga nödbostäder. Tillfälliga nödbostäder har kunnat användas inom flera olika områden. Dels har de kunnat användas som gemensamma kommunala utrymmen och samlingsplats för att erbjuda service, så kallade ”Points of unbreakability”, där människor erbjuds värme och elektricitet vid stora el- eller gasavbrott. Det finns även utrymmen som särskilt upplåtits för barn och psykosocialt stöd. Vissa nödbostäder har etablerats i närheten av sportarenor för att skapa beredskap att kunna ta emot människor på flykt, eller behållits i lager för framtida användning. Regionerna visar därmed en medvetenhet om långsiktig beredskap för framtida kriser.

2.8 Övrigt stöd

Sjukvårdslagret som MSB upprätthåller åt EU inom ramen för rescEU har aktiverats två gånger under året för Ukrainas räkning, då Ukraina efterfrågat stöd med sjukvårdsutrustning via EU:s civilskyddsmekanism. Bland annat har ansiktsmasker, andningsmasker och hjälmar använts för att behandla andningsproblematik, skickats för att stärka landets sjukvård.

3. Humanitära insatser

De humanitära behoven i världen har under 2023 fortsatt att öka från redan höga nivåer. Under hösten 2023 bedömde FN att antalet människor i behov av humanitärt stöd översteg 360 miljoner. Väpnade konflikter, livsmedelsbrist, naturkatastrofer och ökad sårbarhet som en konsekvens av klimatförändringar har bidragit till den successivt förvärrade situationen. Samtidigt har den humanitära finansieringen inte ökat i takt med de stigande behoven.

En väl fungerande humanitär respons syftar till att nå och effektivt förbättra situationen för människor som drabbats av eller riskerar att drabbas av humanitära katastrofer. MSB:s humanitära insatser är en del i Sveriges arbete på detta område inom ramen för det övergripande målet att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet, till förmån för nödlidande människor, som har utsatts för, eller står under hot att utsättas för, väpnade konflikter, naturkatastrofer eller andra katastrofliknande förhållanden.

MSB:s humanitära verksamhet har under 2023 fortsatt präglats av Rysslands krig i Ukraina (se kapitel 2). Flera tillkommande katastrofer har dock ytterligare ökat efterfrågan på humanitärt stöd. Den förödande jordbävningen i Turkiet och Syrien i februari, den väpnade konflikt som utbröt i Sudan i april och konflikten mellan Hamas och Israel som blossade upp i oktober utgör exempel på händelser som påverkat MSB:s humanitära insatsverksamhet under året.

Då MSB fått betydande tillskott för genomförandet av humanitära insatser i Ukraina har ordinarie medel under året fortsatt kunnat användas för verksamhet i övriga världen. Samtidigt finns en påtaglig resurskonkurrens då ett flertal långvariga humanitära kriser kvarstår. Detta har lett till resursmässiga utmaningar i hela det humanitära systemet vad gäller såväl personal som ekonomiska resurser, utrustning och förnödenheter.

Under 2023 har MSB initierat ett antal större insatser. Det gäller exempelvis boende-, kontors- och logistikanläggningar för att stärka förutsättningarna för humanitära aktörers närvaro i Etiopien och Haiti. Ett likartat projekt har också börjat förberedas i Somalia. Ett större direktstöd till drabbad befolkning har också genomförts i form av en tältinsats till Turkiet och Syrien efter februari månads jordbävning. Liksom tidigare har MSB därutöver också lämnat stöd till främst FN:s humanitära organ genom utsändande av experter inom ett stort antal sakområden.

Kostnadsnivån för att bedriva humanitär insatsverksamhet har fortsatt att stiga under året. Utöver inflation och säkerhetsutmaningar som fördyrat verksamheten, har även den svaga svenska kronan påverkat verksamheten. Etablering av fasta konstruktioner för boende och kontor är exempel på en typ av insats

där enstaka projekt blivit miljontals kronor dyrare bara som en konsekvens av kronförsvagningen. Om utvecklingen fortgår kommer det krävas allt hårdare prioriteringar då den finansiering MSB har för att genomföra humanitära insatser successivt räcker till allt mindre verksamhet på grund av ett högre kostnadsläge.

MSB har inom verksamhetsområdet humanitära insatser genomfört 272 insatser under 2023. Detta är en ökning jämfört med 196 insatser under 2022. Ökningen kan förklaras av fortsatt ökning av antalet insatser till stöd för Ukraina som genomförts med de särskilda medel som regeringen tillskjutit för detta ändamål under året. Efterfrågan på humanitärt stöd har dock även varit fortsatt hög i övriga världen på grund av en generellt utmanande humanitär situation.

De största insatsländerna mätt som antal pågående insatser under året är Ukraina, Etiopien och Somalia. Ser man till insatsernas ekonomiska omfattning så är även Turkiet och Haiti stora insatsländer för MSB.

Sedan 2019 använder MSB fem uppföljningsindikatorer för att mäta resultaten av genomförda humanitära insatser. Indikatorerna syftar till att följa upp i vilken mån myndigheten når de resultatinsatserna strävar efter att nå, liksom att ge underlag för att bedöma trender i måloppfyllelsen.

Resultatnivån i insatserna under 2023 bedöms som fortsatt god även om resultatuppfyllelsen är något lägre än under 2022 på grund av händelser som ligger utanför MSB:s kontroll. Resultatutvecklingen har påverkats negativt av ett antal omvärldshändelser under 2023. MSB hade exempelvis flera insatser aktiva i Sudan när stridigheter utbröt i landet och verksamheten kunde sedan inte återupptas. Personalen evakuerades och dessa insatsernas resultatuppfyllelse blev därmed låg eller obefintlig. Även den politiska utvecklingen i Afghanistan har gjort det allt svårare att verka i landet och MSB har successivt avvecklat myndighetens insatser i landet på grund av bristfälliga förutsättningar att nå resultat.

Nedan ges exempel från MSB:s insatsverksamhet, uppdelat utifrån de tematiska områden där MSB arbetar med humanitärt bistånd. Av utrymmesskäl beskrivs endast en mindre del av insatserna här, medan redovisningen av alla insatser finns att tillgå i MSB:s löpande insatsdokumentation. De Ukraina-relaterade insatserna redovisas i ett separat kapitel i årsrapporten, medan detta kapitel fokuserar på humanitära insatser i övriga delar av världen. Insatser till följd av jordbävningen i Turkiet och Syrien i februari 2023 redovisas samlat under en rubrik i kapitel 6.

3.1 Infrastruktur för humanitär närvaro

Många humanitära kriser uppstår och pågår idag i områden med väpnad konflikt, omfattande säkerhetsproblematik och bristande infrastruktur. En av de huvudsakliga utmaningarna för hjälporganisationer är att ge förutsättningar för sin personal att kunna arbeta och bo på svårtillgängliga och osäkra platser i världen. Den humanitära närvaron är på många håll starkt utmanad och humanitär personal arbetar och lever med hög risk. MSB arbetar i enlighet med sitt resultatramverk för att bidra till säkerställd kapacitet för etablering, utökning och fortsatt säker närvaro för ansvariga aktörer vid genomförandet av kris- och katastrofhanteringsinsatser.

Under 2023 har MSB bistått sina partners i det internationella hjälparbetet med förbättrade förutsättningar för humanitär närvaro för personal och organisationer. Det har innefattat etablering och förbättring av boende- och kontorsutrymmen, säkerhetsarrangemang samt logistiskt och tekniskt expertstöd. Ett trettiotal insatser har genomförts i kris- och konfliktdrabbade områden i bland annat Sudan, Sydsudan, Etiopien, Somalia, Tchad, Nigeria, Afghanistan, Venezuela, Syrien, Libanon, Uganda, Haiti, Madagaskar och Turkiet.

På Haiti har MSB påbörjat byggnationen av en boende-, kontors- och logistik-anläggning i Miroguane till stöd för FN:s livsmedelsprogram, WFP. Insatsen ska tillgodose behov av ökad humanitär närvaro, stärkt logistisk kapacitet och stärkt matberedskap. Arbetet inkluderar uppgradering och nybyggnation av bland annat boenden, kontor, mötesrum, förrådsanläggningar, fordonsverkstäder, säkerhetsuppgraderingar och energiförsörjning. Insatsen förväntas färdigställas under 2024.

Ett annat större boende- och kontorsprojekt har under året påbörjats i Bokh, Etiopien. På grund av ökade flyktingströmmar från Somalia till Doolo Zone i Etiopien har FN:s flyktingorgan, UNHCR, efterfrågat stöd från MSB. Området är otillgängligt och saknar infrastruktur för att kunna inhysa biståndspersonal. MSB:s insats syftar till att upprusta och utrusta befintliga byggnader för boende samt att etablera en tältbaserad kontorsanläggning för biståndsorganisationerna att verka från. Detta förväntas stärka förutsättningarna för en stabil humanitär närvaro i området. Också denna insats väntas färdigställas under 2024.

Många insatser inom verksamhetsområdet sker i form av utsändandet av enskilda experter till främst FN-organ inom det humanitära området. MSB stödjer exempelvis flera organisationer med logistikkompetens. På Madagaskar och i Uganda har MSB:s logistikbidragit till logistikbedömningar där resultatet är dokumentation av de logistiska förutsättningarna som sedan kan användas av ett stort antal humanitära aktörer i området då de genomför sina insatser. Genom ett mindre personellt stöd kan MSB därigenom bidra till resultat som kan nyttjas av många parter och således bidra till att effektivisera den humanitära responsen.

3.1.1 Boendelösningar för biståndspersonal i Tchad

Sedan den uppblående konflikten i Sudan under våren 2023 har Tchad tagit emot cirka 600 000 människor som lämnat Sudan. Därmed finns ungefär 1,3 miljoner flyktingar och internflyktingar i landet som befinner sig utanför de områden som erbjuder relativ säkerhet och den nödvändiga service som upprättas inom olika FN-anläggningar. Återkommande flyktingströmmar från flera håll, till och genom Tchad, leder till fortsatt stora behov av grundläggande skydd och annat humanitärt stöd till flyktingarna.

Mot bakgrund av detta har FN:s flyktingorgan, UNHCR, vänt sig till MSB med en förfrågan om stöd med tältbaserade och flexibla boende- och kontorslösningar i syfte att möjliggöra för UNHCR och deras partners att verka i svårtillgängliga områden. Förfrågan gällde två orter med minst tio boendeplatser och lika många kontorsplatser på varje ort, inklusive elförsörjning.

MSB etablerade dessa boende- och kontorslösningar och utbildade även UNHCR:s personal i hur tälten sätts upp, underhålls och hur el kopplas in. Så snart anläggningarna var uppsatta flyttade humanitär personal in och anläggningarna blev snabbt fullbelagda. Detta innebar att humanitär personal sparade restid till och från området, vilket ledde till att denna tid i stället kunde användas till att omhänderta registreringen av flyktingar från Sudan. Detta har i sin tur förbättrat situationen för flyktingarna, eftersom denna registrering är en förutsättning för att de ska kunna få lämpligt stöd och skydd. Insatsen påvisar en tydlig koppling där förbättrade förutsättningar för humanitär närvaro för biståndspersonalen har lett till en förbättrad situation för människor på flykt.

UNHCR valde att med hjälp av egen personal etablera närvaro på en tredje plats. Då denna etablering inte lyckades fullt ut sände MSB i slutet av året ytterligare personal till Tchad för att stödja UNHCR i handhavandet av materiel. Denna extrasatsning har ytterligare stärkt förutsättningarna för att UNHCR på ett effektivt sätt ska kunna använda MSB:s utrustning.

3.2 Internationella aktörers förmåga till samverkan och ledning

En annan viktig komponent av det humanitära arbetet är samordningen mellan aktörer som levererar nödhjälp till de drabbade. Gemensamma prioriteringar, tillförlitlig information, effektiva samordningsforum och funktionella kommunikationsmöjligheter är avgörande för en välfungerande samordning. I linje med myndighetens resultatramverk arbetar MSB för att säkerställa kapacitet hos ansvariga aktörer att ta emot och samordna stöd i samband med humanitära kriser och katastrofer.

Under 2023 har MSB tillhandahållit kompetens och materiel inom koordinering, informationshantering och informations- och kommunikationsteknologi (ICT) i ett fyrtiotal insatser till stöd för IOM, OCHA, UNHCR, UNICEF, WFP, UN Women, UNFPA och via EU:s civilskyddsmekanism. Insatserna har genomförts i ett tjugotal länder med stor geografisk spridning.

Den vanligaste insatstypen inom detta område är stöd med informationshanteringsexperten till FN-organisationer verksamma i humanitära krisområden. Arbetsuppgifter inkluderar exempelvis att upprätta, kvalitetssäkra och förbättra system för informationshantering, insamling av data och framtagande av rapporter och andra informationsprodukter. En kvalitetssäkrad informationshantering är en grundläggande förutsättning för att organisationerna ska kunna fatta välinformerade beslut om organisation och genomförande av biståndsinsatser. Stödet bidrar därmed till förbättrade förutsättningar för planering och prioritering av den humanitära biståndsverksamheten.

Ett exempel på en sådan insats är MSB:s stöd till UNFPA:s verksamhet i Syrien med en informationshanteringsexpert som stöttat organisationens möjligheter att få fram tillförlitlig information inom områdena könsrelaterat våld samt reproduktiv hälsa. Insatsen har stärkt organisationens förutsättningar för faktabaserat beslutsfattande genom exempelvis etablering av databaser, förbättrade möjligheter att samla in, visualisera och analysera information samt genom kunskapsöverföring till organisationens personal från MSB:s expert.

MSB sänder även ut humanitära experter som förstärker FN-organisationernas funktioner för att bidra till att humanitära insatser genomförs med god koordinering mellan inblandade aktörer. Det är även av vikt att tillse att den mottagande befolkningens olika perspektiv och behov synliggörs så att det stöd som ges blir ändamålsenligt och behovsanpassat. MSB har exempelvis lämnat stöd till IOM i Etiopien med en koordinator för arbetet med att stärka biståndets ansvarstagande i relation till befolkningen (Accountability to Affected Population, AAP). Insatsen har resulterat i en stärkt kapacitet inom flera organisationer att involvera drabbad befolkning i utformning och genomförande av humanitärt stöd genom att hör-samma deras behov och prioriteringar.

3.2.1 Koordinering för ökat humanitärt stöd i Somalia

Den humanitära situationen i Somalia är sedan länge mycket svår. Situationen förvärras ytterligare av det instabila säkerhetsläget där den islamistiska organisationen Al Shabab återkommande genomför attacker och där även ett stort antal väpnade klanmiliser mer eller mindre kontrollerar olika geografiska områden. Väpnade aktörer prioriterar ofta kontroll över områden och sin egen säkerhet före civilbefolkningens behov.

FN:s koordineringsorgan för humanitära insatser, OCHA, ansvarar för att den humanitära responsen är väl koordinerad. I detta uppdrag ingår även direkt samverkan och förhandling med väpnade aktörer för att garantera humanitära aktörer tillträde till alla delar av landet. På förfrågan från OCHA har MSB bidragit med en specialist inom området civil-militär koordinering i syfte att förbättra det humanitära tillträdet.

Insatsen har bland annat handlat om att etablera humanitära servicehubbar på nya platser, vilket ökat förutsättningarna för den humanitära hjälpen till nå befolkningen. Arbetet handlade också om att etablera relationer med civila myndigheter, militär, polis, biståndsorganisationer och andra relevanta aktörer samt förbereda och genomföra utbildningar för att dessa aktörer på ett bättre sätt ska kunna samverka med varandra. Genom att öka förståelsen mellan olika aktörer om varandras uppdrag och mandat har insatsen kunnat bidra till att öka det humanitära tillträdet för biståndsorganisationerna.

Ytterligare ett fokusområde för insatspersonalen har varit att genomföra konflikt- och kontextanalyser som sedan spridits till humanitära aktörer för att ge dessa bättre underlag för att genomföra sitt arbete. Humanitärt tillträde har vidare kunnat utvidgas genom ett arbete som identifierat viktiga platser i behov av säkerhetsbedömningar för att möjliggöra framtida stöd.

Sammantaget gör MSB bedömningen att insatsen bidragit till att möjliggöra humanitärt tillträde som annars inte hade varit möjligt.

3.3 Kapacitet för tillfälligt boende och bastjänster

I humanitära krissituationer berövas människor bland annat tillräcklig tillgång till mat, vatten, tak över huvudet och hälsovård. När samhällsinrättningar och marknader slutar att fungera normalt blir tillståndet ofta än mer akut. Avsaknad av basala tjänster leder oftast till hälsorelaterade problem, utsatthet för våld, försämrad säkerhet med mera.

I syfte att tillhandahålla snabba och effektiva lösningar för tillfälliga boenden och bastjänster för drabbad befolkning har MSB under året stöttat IOM, UNHCR, WFP och Unicef samt genomfört insatser via EU:s civilskyddsmekanism. Mottagande länder är exempelvis Turkiet, Venezuela, Sudan, Sydsudan, Jemen, Etiopien, Tchad, Somalia och Afghanistan.

Ungefär hälften av MSB:s insatser inom detta verksamhetsområde handlar om att förbättra vatten-, sanitets- och hygienlösningar för människor som drabbats av humanitära kriser. Exempel på denna typ av insats är MSB:s ettåriga stöd med en vatten- och sanitetsexpert till FN:s barnfond, Unicef, i Afar-regionen i Etiopien. Insatspersonalen arbetar bland annat med insamling av data för att identifiera brister i vatten- och sanitetssystem för att kunna styra framtida projekt till de områden och verksamheter som har störst behov. Arbetet handlar också om att bygga relationer och nätverk med andra humanitära aktörer och lokala myndigheter för att påskynda och kvalitetshöja arbetet med vatteninfrastrukturen i berörda distrikt. Även kartläggning av kompetensluckor och utbildning för att stärka biståndsorganisationernas kompetens att arbeta med frågorna ingår i uppdraget.

Övriga insatser inom området handlar huvudsakligen om att stödja planeringen av flyktingbosättningar och etablera tillfälliga krisboenden vid akuta humanitära situationer. Inom detta område har MSB bland annat lämnat ett omfattande stöd till Turkiet och Syrien efter jordbävningen som drabbade regionen i februari. Detta beskrivs ytterligare i kapitel 6, där insatserna efter jordbävningen redovisas samlat.

Sammantaget har stödet inom detta verksamhetsområde bidragit till att säkerställa kapaciteten hos ansvariga aktörer att värna drabbade människors och samhällens behov, förutsättningar och prioriteringar vid kris- och katastrofhantering i linje med inriktningen i MSB:s resultatramverk.

3.4 Kapacitet för hantering av miljökonsekvenser

Miljö- och klimataspekter spelar en allt viktigare roll i dagens humanitära katastrofer, och hanteringen av utmaningar på miljöområdet har därför stor betydelse för en väl fungerande respons. MSB har under året genomfört ett mindre antal insatser inom miljöområdet till stöd för OCHA, UNHCR, WFP och EU:s civilskyddsmekanism. Insatser har genomförts i Senegal, Somalia, Uganda, Nigeria och i Tunisien till stöd för Libyen.

Insatserna har bidragit till att integrera miljöaspekter i den humanitära responsen. Det handlar om såväl kortsiktiga bedömningsinsatser i anslutning till naturkatastrofer som stöd till den mer långsiktiga utvecklingen av humanitära biståndsinsatser i utdragna kriser, exempelvis genom etablering av miljöledningssystem inom FN:s humanitära organisationer.

3.4.1 Övergång till förnybar energi i Nigeria

Sedan 2007 har FN-systemet ett åtagande att reducera utsläpp av växthusgaser och åstadkomma en klimatneutral verksamhet i enlighet med klimatmålen i Agenda 2030. FN:s livsmedelsprogram, WFP, har tydliga målsättningar inom energiområdet och driver ett energieffektiviseringsprogram med syfte att minska växthusgasutsläpp från sina anläggningar.

I en insats påbörjad under 2022 har en miljörådgivare utsänd från MSB lämnat stöd till WFP i Nigeria. Syftet var initialt att ge stöd i ansökan från WFP för att installera solenergianläggningar vid tre av WFP:s anläggningar i landet (en lageranläggning i Maiduguri, lager och fältkontor i Damatru och en logistikanläggning i Kano). I samband med att ansökan godkändes under 2023, efterfrågade WFP MSB:s expertkompetens för att arbeta med genomförandet. Uppdraget till MSB:s insatspersonal handlar om att identifiera förutsättningar för solcellsinstallationerna, genomföra upphandling, övervaka installationerna samt bygga upp den förvaltningsorganisation som krävs på plats vid anläggningarna för att driva dessa energisystem.

De anläggningar som berörs av projektet väntas efter genomförda installationer kunna minska sin användning av diesel med mellan 75 och 90 procent. MSB:s stöd kommer således vid framtida färdigställande påtagligt ha bidragit till att anläggningarna kan minska sina utsläpp av växthusgaser i linje med FN-systemets målsättningar. Insatsen väntas slutföras under 2024.

3.5 Kapacitet inom min- och ammunitionsshantering

Minor och oexploderad ammunition utgör ofta ett betydande problem för människor i konfliktområden. MSB har kapacitet att genomföra insatser för att stödja aktörer ansvariga för röjning av minor och oexploderad ammunition, vilket kan stärka förutsättningarna såväl för kortsiktigt humanitärt stöd som långsiktiga utvecklingsmöjligheter för berörd befolkning. MSB:s stöd kan avse såväl materiel som expertstöd.

Under året har en handfull insatser med expertstöd genomförts till förmån för UNOPS och UNMAS i Afghanistan och Etiopien. Tonvikten i detta stöd ligger inom området informationshantering. Det huvudsakliga arbetet för MSB inom humanitär minhantering fokuserar dock på Ukraina. För mer information om detta arbete, se vidare det särskilda kapitlet om insatserna i Ukraina.

3.6 Kapacitet inom jämställdhet och förebyggande av könsrelaterat våld

Oavsett var i världen en humanitär situation försvåras medför det konsekvenser för kvinnors och flickors situation, vilket kan ta sig uttryck i bland annat eskalerat våld, ökad utsatthet och försämrad tillgång till basala samhällstjänster. En välfungerande humanitär respons tar dessa aspekter i beaktande och kan effektivt nå de mest utsatta. MSB:s insatser inom jämställdhet och förebyggande av könsrelaterat våld bidrar till att möjliggöra en sådan respons.

Under 2023 har 13 insatser genomförts till stöd för WFP, Unicef, UNHCR, UNFPA och UN Women inom området jämställdhet och förebyggande av könsrelaterat våld. Geografiskt har stödet avsett insatser i bland annat Centralafrikanska republiken, Demokratiska republiken Kongo, Etiopien, Somalia, Syrien och Sudan.

Insatserna förväntas bidra till att öka kvinnors och flickors deltagande och inflytande över den humanitära nödhjälpens utformning, genomförande och uppföljning samt bidra till stärkt skydd för människor som utsatts för eller riskerar att utsättas för könsrelaterat våld. Sammantaget förväntas insatserna bidra till en förbättrad kapacitet hos ansvariga internationella biståndsaktörer att värna drabbade människors och samhällets behov, förutsättningar och prioriteringar vid kris- och katastrofhantering, i linje med MSB:s resultatramverk.

3.6.1 Skydd och jämställdhet i Centralafrikanska republiken

Centralafrikanska republiken, CAR, är ett av världens fattigaste länder och den humanitära situationen är sedan länge mycket ansträngd. FN:s livsmedelsprogram, WFP, samarbetar med regeringen och andra humanitära partners för att ge livräddande humanitärt bistånd men också för att genomföra program för att bygga upp den långsiktiga motståndskraften mot kriser. För att säkra att skydds- och jämställdhetsfrågor är fullt integrerade i WFP:s program och policyer i landet stödjer MSB organisationen med en expert inom skydds- och jämställdhetsarbete.

Behoven inom området är stora och MSB:s utsända insatspersonal har haft ett brett uppdrag. Ett nyckelområde för insatsen är kompetensutveckling. Experten har byggt upp en ny jämställdhetsenhet och fungerat som mentor för att föra över kompetens till den nationella personal som anställts vid enheten. Vidare har kontaktpunkter för skydd och jämställdhet utsetts och utbildats vid samtliga WFP:s fältkontor i CAR.

Utbildningsinsatser har vidare riktats internt inom WFP, till WFP:s partners och till personal vid statliga myndigheter. Utbildningarna har fokuserat på hur skyddsrelaterade risker kan förebyggas samt hur man genomför uppföljning och rapportering av händelser som rör könsrelaterat våld, sexuell exploatering och sexuellt utnyttjande. Utbildningsmaterial har tagits fram och utbildningar har genomförts såväl på huvudstads- som på fältnivå.

Ett konkret resultat av insatsen är en förstärkt mekanism för hantering av återkoppling och klagomål från människor som stöd från WFP. Denna typ av mekanism är av stor betydelse för att säkra att biståndet når ut på ett korrekt sätt och för att uppmärksamma eventuella missförhållanden. Mekanismen har utvärderats, dokumentation och statistik har förstärkts och mekanismens arbetsområde har breddats till att även omfatta anmälningar om sexuell exploatering, sexuellt utnyttjande och könsrelaterat våld. Arbetet har också genomförts för att öka kännedomen hos allmänheten om mekanismen. Antalet inkomna ärenden har ökat markant under perioden och detta bedöms som ett viktigt resultat för att stärka WFP:s ansvarstagande mot biståndsmottagarna. Mot bakgrund av det lyckade utvecklingsarbetet planerar man nu för att bredda mekanismen till fler humanitära organisationer. Denna typ av resultat ligger väl i linje med MSB:s resultatramverk och målsättningen att värna drabbade människors och samhällets behov, förutsättningar och prioriteringar vid kris- och katastrofhantering.

4. Kapacitetsutvecklande resiliensinsatser

MSB:s resiliensbyggande insatser syftar till att främja långsiktig och hållbar kapacitetsutveckling i andra länder och hos internationella aktörer, samt att förebygga, hantera, såväl att återhämta sig från kriser och katastrofer. Insatserna syftar likväl till att bidra med stärkt förmåga inom beredskap, risk- och sårbarhetsanalys, samt strategisk och operativ samverkan och ledning. Genom att stärka drivkraften till utveckling och förändring, kan partnerorganisationerna fortsätta arbetet efter att insatserna avslutats. Därigenom får insatsernas effekt långsiktig verkan.

Under 2023 har samtliga internationella resiliensinsatser i genomförandefas varit regionala med fokus på geografiskt sammanhållna länder. Länderna är särskilt utsatta för naturkatastrofer och har samtidigt stora kapacitetsbrister eller befinner sig i EU:s närområde och omfattas av EU:s civilskyddsmekanism samtidigt som ansvariga institutioner har både reform- och kapacitetsbehov. Eftersom katastrofer ofta kräver såväl nationell kapacitet som förmåga att arbeta över gränser och mellanstatlig samordning av resurser har samtliga insatser både en nationell och regional dimension.

De EU-finansierade insatserna sker tillsammans med andra europeiska myndigheter och organisationer inom ramen för ett konsortium. MSB är koordinator för tre av de fyra EU-finansierade resiliensinsatser som myndigheten varit verksam i under 2023. Av särskild vikt för MSB:s internationella resiliensarbete är EU:s instrument för stöd inför anslutning till unionen (IPA) och så även under 2023. MSB deltar för närvarande i två IPA-program, dels med ansvar för en del av IPA Floods and Fires (IPA FF), och dels som koordinator för IPA Capacity for Risk Management of Earthquakes and Health Emergencies (IPA CARE) som med en budget på cirka 128 miljoner kronor är MSB:s största internationella insats någonsin inom kapacitetsutveckling. MSB är också koordinator för de EU-finansierade insatserna Prevention, Preparedness and Response to natural and man-made disasters in Eastern Partnership countries – phase 3 (PPRD East 3) och för Leveraging ASEAN Capacities for Emergency Response (LACER).

MSB driver även det Sida-finansierade Training Program for Disaster Risk Management (ITP DRM) som är riktat till Bangladesh, Nepal, Kambodja (ej deltagit 2023) och Filippinerna.

I kriser och katastrofer bidrar sociala normer och ojämlikheter i samhället till vem som drabbas och hur. Kvinnor, flickor och andra på olika sätt marginaliserade grupper drabbas hårdare än andra och har inte samma förutsättningar

att förbereda sig inför, eller hantera och återhämta sig efter en kris. Ett resilient civilskydd ska representera och vara till för alla. Därför integrerar MSB ett jämställdhets- och rättighetsperspektiv i insatserna. Det sker genom att främja ett jämställt och jämlikt deltagande och inkludering, icke-diskriminering och jämlikhet strategiskt och operativt. I samtliga insatser är även ett klimat- och miljöperspektiv integrerat. Det betyder att samtliga tvärgående frågor arbetas in från allra första början från planering och behovsbedömning, för att sedan integreras i aktivitetsplaner, utbildningar, övningar, strategiska dokument och rekommendationer, samt i uppföljning och lärandeprocesser.

Insatserna sker alltid i ett aktivt partnerskap med deltagarorganisationerna som förutsätts ta ett tydligt ägarskap i processerna. För att öka insatsernas effektivitet och optimera hur resurserna används är digitala lösningar centrala. God närvaro i partnerländerna ger samtidigt positiva effekter. Det gäller i synnerhet för att bygga långsiktiga partnerskap och starka lokala ägarskap av resiliensinsatsernas förändringsprocesser.

4.1 Regionala projekt

4.1.1 Rekordstor insats inom jordbävningar och hälsokriser (IPA CARE, 2023–2029)

Under 2023 inleddes arbetet med att sätta den hittills största insatsen inom kapacitetsutveckling i MSB:s historia; Capacity for Risk Management of Earthquakes and Health Emergencies. Det sex år långa och EU-finansierade programmet har en budget på cirka 128 miljoner kronor och är riktad till Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kosovo, Nordmakedonien, Montenegro, Serbien och Turkiet. Som huvudansvarig myndighet leder MSB ett konsortium där sex andra myndigheter och forskningsinstitut inom civilskydd i Italien, Rumänien och Kroatien ingår samt Karolinska institutets kunskapscentrum för global katastrofmedicin. Syftet är att svara upp mot behoven av att stärka förmågan att förebygga de risker som jordbävningar och hälsokriser för med sig. Det sker genom att IPA CARE stärker juridiska och institutionella ramverk inom katastrofriskhantering, ökar beredskapen, materiel-tillgången och den operativa förmågan regionalt, över gränser och lokalt, samt ökar förmågan att ge och ta emot stöd via EU:s civilskyddsmekanism.

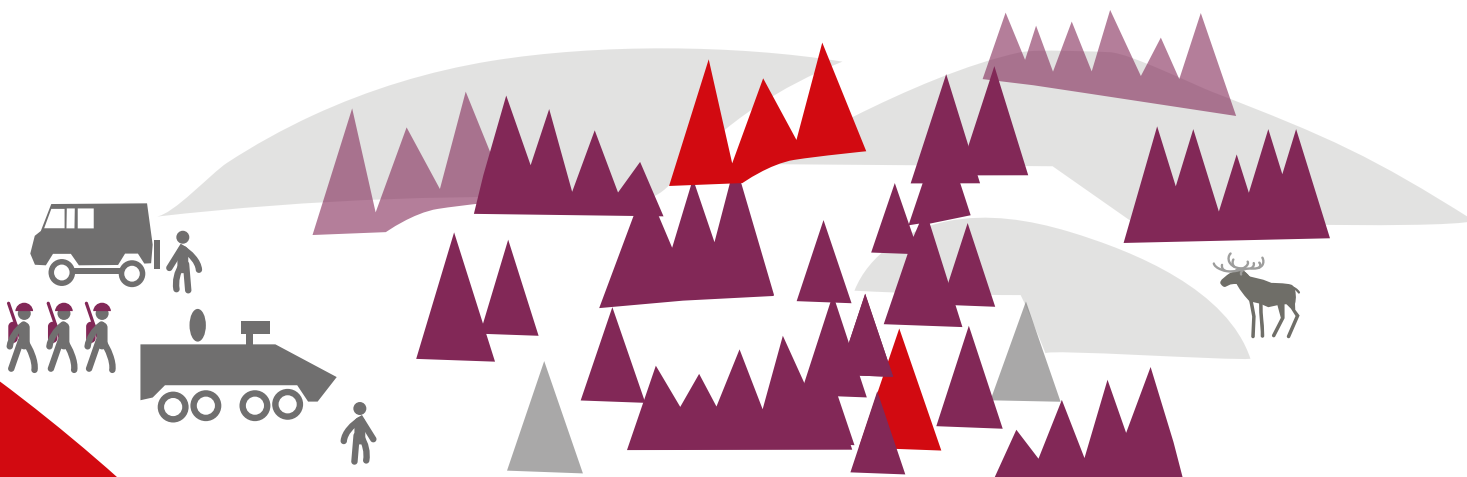
Under 2023 har arbetet med IPA CARE varit inne i en uppstartsfas som avslutas sista februari 2024. Under fasen har en behovs- och kapacitetsanalys genomförts tillsammans med partnerländernas civilskyddsmyndigheter och hälsoministerier för att forma programmet enligt nationella planer och ge IPA CARE:s nio arbetspaket den prägel som motsvarar partnerländernas behov. I uppstartsfasens analyser och behovsbedömningar har ett rättighets-, jämställdhets- och miljöperspektiv integrerats för att bygga en hållbar grund för hela programmets genomförande, inom såväl aktiviteter som ramverk för resultat. Det har inledningsvis också handlat om att stärka förmågan hos IPA CARE:s egna experter att integrera de tvärgående frågorna i insatsarbetet framöver. Att få de funktioner och strukturer på plats som behövs för att kunna driva ett program av den här omfattningen effektivt har även varit centralt.

4.1.2 Stärkt responskapacitet i Sydostasien (LACER, 2020–2024)

Sydostasien är en av världens mest katastrofutsatta regioner. Leveraging ASEAN Capacities for Emergency Response (LACER) finansieras i huvudsak av EU och syftar till att stärka förmågan att reducera de risker som katastrofer för med sig. MSB och Estlands civilskyddsmyndighet, Estonian Rescue Board, genomför LACER tillsammans men det är MSB som har huvudansvaret. LACER:s budget uppgår till cirka 20 miljoner kronor.

I fokus står förmågan hos koordineringsorganet ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on Disaster Management (AHA Centre) inom övervakning, beredskap och kollektiv responsförmåga. LACER har utvecklat scenarier för utbildning och övning och bidragit till förbättrade rutiner och riktlinjer för centrets lednings- och sambandscentral. Därtill har LACER stärkt förmågan att dela krisinformation mellan regionens länder. LACER har bidragit till utbildning av regionala responsteam med uppdraget att utvärdera och koordinera humanitärt stöd i regionen.

Under 2023 har programmets experter fortsatt att stödja utvecklingen av AHA Centre med bland annat organisationens strategiska vision och en hållbar givar-koordinering som centret med sina många givare har ett stort behov av. Under 2023 deltog LACER:s experter i den omfattande regionala simuleringsövningen ARDEX och rekommenderade förbättringar som bland annat handlar om civil-militär samverkan och att förstärka integrationen av jämställdhet i övningar. Experterna tog också fram och genomförde en utbildning för observatörer – så kallad referee training – för ARDEX utvärderare. LACER har gjort det möjligt för regionens och AHA centrets nyckelpersonal att fördjupa kontakten med EU genom studiebesök till DG ECHO och Emergency Response Coordination Centre (ERCC), och att observera övningen EU MODEX i Serbien i syfte att få bättre kunskaper om EU:s övningskoncept, EU-civilskyddsmekanism och certifieringsprocessen för teknisk assistans och stödteam (TAST). Inför att LACER avslutas i februari 2024 har förberedelserna för en slutkonferens inletts där en central del är att skapa långsiktig hållbarhet för programmets resultat.

4.2 Förbättrat civilskydd inom Östliga partnerskapet (PPRD East, 2020–2024)

Programmet Prevention, Preparedness and Response to natural and man-made disasters in Eastern Partnership countries – phase 3 (PPRD East 3) syftar till att utveckla civilskydd, katastrofriskreducering och regional samverkan i fem länder i det Östliga partnerskapet, det vill säga i Ukraina, Moldavien, Georgien, Armenien och Azerbajdzjan. Rysslands krig mot Ukraina har inneburit att programmet omarbetats och fått större fokus på nationella processer. PPRD East 3 är finansierat av EU med en budget på cirka 60 miljoner kronor. MSB är huvudansvarig aktör i ett konsortium med fyra andra europeiska civilskyddsaktörer. Det är tematiskt brett och omfattar bland annat risk- och sårbarhetsanalys, katastrofskadedata, samordning mellan statliga och icke-statliga aktörer, kriskommunikation, beredskapsplanering, tidiga varningssystem, utbildning och övning. Bredden innebär att PPRD East 3 tar ett helhetsgrepp på kapacitetsutveckling och är utformat för att tillgodose både nationella behov och kapacitetsutveckling i en regional kontext, samt främja ömsesidigt lärande och utbyte av erfarenheter mellan Östliga partnerskapets medlemmar och EU.

Under 2023 har PPRD East 3 förberett och genomfört en fullskalig skogsbrandsövning, TbiEx2023, i Georgien med georgiska Emergency Management Service som värd. Samtliga partnerländer deltog operativt där huvudsyftet var att öva samarbete över gränser i regionen och att agera inom ramen för EU:s civilskyddsmekanism. Jämställdhet, mänskliga rättigheter och miljö integrerades i övningen på ett helt nytt sätt med centralt placerade rådgivare som stöttade processen strategiskt och teknisk med utveckling av material, verktyg och processer, och utbildningstillfällen. Det resulterade exempelvis i beräkning av övningens klimatavtryck, checklista för logistik och planering och ett särskilt scenario för miljöaspekter och förmåga att nå hela befolkningen, bred representation av aktörer samt etablering av system för hantering av trakasserier och utnyttjande. Under 2023 har insatsen stärkt partnerländernas kapacitet inom tidiga varningssystem och beredskapsplanering. Till resultaten hör också utveckling av rekommendationer och handlingsplaner som ska säkerställa en hållbar och långsiktig utveckling efter programmets slut.

4.2.1 Kapacitet inom översvämningar och bränder (IPA FF, 2021–2024)

IPA Fires and Floods, syftar till uppbyggnad av nationell kapacitet att hantera översvämningar och skogsbränder i Albanien, Bosnien och Hercegovina, Kosovo, Nordmakedonien, Montenegro, Serbien och Turkiet. Konsortiet som genomför projektet består av civilskyddsorganisationer från sju länder i EU och leds av den italienska civilskyddsmyndigheten. Centralt i projektet är att stärka partnerländernas förmåga att delta i EU:s civilskyddsmekanism. MSB ansvarar för den del av IPA FF som handlar om att kunna ta emot internationellt stöd på ett effektivt sätt (värdlandsstöd) och samarbete över nationella gränser. Vidare syftar IPA FF till att skapa nationella team för skogsbrandssläckning som ska kunna mobiliseras på hemmaplan men också stödja närliggande länder. En bärande del är också att stödja arbetet med nationella planer för att hantera översvämningrisker. MSB har under 2023 framför allt utbildat, planerat och deltagit i övningar samt deltagit i planeringen av den slutövning som sker i mars 2024.

4.2.2 Internationellt utbildningsprogram i katastrofriskhantering (ITP DRM, 2018–2024)

MSB:s internationella utbildningsprogram inom katastrofriskhantering, International Training Program for Disaster Risk Management (ITP DRM) är finansierat av Sida med cirka 41 miljoner kronor och inkluderar hela kris- hanteringsförloppet – från beredskap till respons och återuppbyggnad. Syftet är att stärka deltagarorganisationernas krishanteringsförmåga genom utbildning och mentorskap och att främja nationell och regional samverkan. Deltagarna kommer från myndigheter, civilsamhället, universitet och den privata sektorn i Bangladesh, Nepal och Filippinerna. Grupperna med cirka 25 deltagare går igenom en ettårig utbildning som innehåller hela krishante- ringsförloppet.

Under 2023 har programmets fjärde cykel genomförts, cykel fem och sex påbörjats och förberedelser för ITP:s sjunde och sista cykel inletts. Under ITP programmets implementeringstid har de tvärgående frågorna jämställdhet, mänskliga rättigheter och miljö, kommit att bli en alltmer central del av varje cykel. Exempelvis var detta ett fokus för cykel 5 med övning, flera sessioner och ett studiebesök. En annan viktig del under 2023 har varit de exempel på förändringsinitiativ som växt ur ITP, såsom aktörsgemensam samverkan med resultatet att näringslivet kan bli mer motståndskraftigt mot de ekonomiska förluster som kriser och katastrofer orsakar genom kontinuitetsplanering. I ett annat exempel exponerades deltagare för jämställdhets- och rättighetsperspek- tiv med resultatet att perspektiven integrerats i ordinarie verksamhet och i nya utvecklingsprojekt.

4.2.3 Bilateral projekt

Till skillnad från tidigare år har MSB under 2023 inte haft några bilaterala resiliensinsatser i implementeringsfas men har undersökt förutsättningarna för flerårigt utvecklingsarbete med Albanien och Moldaviens civilskydds- myndigheter.

5. Fredsfrämjande insatser

I en osäker tid där den europeiska säkerhetsordningen har ställts på ända är internationella samarbeten av stor vikt. Sveriges engagemang inom fredsfrämjande verksamhet grundas i tanken om att nationell och internationell fred och säkerhet byggs bäst i samverkan.

MSB:s fredsfrämjande verksamhet styrs av Strategin för internationell civil krishantering och fredsfrämjande och den inriktning som ges i årliga regleringsbrev från utrikesdepartementet. Strategin är en del av Sveriges samlade bistånds-, utrikes- och säkerhetspolitik och syftar till att stärka de multilaterala organisationernas förmåga att förebygga, föregripa, hantera och lösa kriser och konflikter samt att bidra till att främja hållbar fred, säkerhet och demokrati. Genomförandet av strategin är ett delat uppdrag mellan sex myndigheter, som inom sina olika mandat bidrar till den praktiska tillämpningen av Sveriges utrikes och säkerhetspolitik.

Under 2023 var Sverige ordförande i EU. Ett av de viktiga resultaten av ordförandeskapet var att en ny civil pakt inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitikerna slöts. Pakten innefattar tjugo åtaganden som ska stärka EU:s förmåga att reagera snabbt och flexibelt på kriser i vår omvärld. MSB har ett direkt uppdrag att bidra till paktens genomförande.

Under 2023 har MSB:s fredsfrämjande verksamhet bidragit till att EU, FN och OSSE har fått en stärkt förmåga i planering och genomförande av sitt uppdrag att hantera kriser och konflikter. MSB har bidragit med efterfrågad expertis, materiel eller utbildningsstöd till majoriteten av EU:s civila krishanteringsinsatser. Av särskild vikt har bidraget varit för de två nya insatserna som initierats i Armenien och Moldavien. Myndigheten har i Armenien bidragit till mänsklig säkerhet i de konflikttrabbade områdena mot Azerbajdzjan och i Moldavien med stärkt kapacitet inom cybersäkerhet. MSB har också, med ett betydande bidrag inom utbildning och materielstöd, förstärkt EU:s kapacitetsstärkande insats inom maritim säkerhet i Somalia.

MSB har inom verksamhetsområdet fredsfrämjande insatser genomfört 35 insatser under 2023.

De största insatsländerna mätt som antal pågående insatser under året är Ukraina (läs mer i det särskilda Ukraina kapitlet), Armenien, Somalia samt Belgien där myndigheten har personal för UNDP samt på EU:s civila insatsers huvudkontor i Bryssel (se Högkvarterstjänster).

5.1 Stöd till EU:s civila krishantering

Under året har MSB gett stöd till tolv av tretton civila insatser inom ramen för EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Myndighetens stöd till uppdraget som EU-länderna har, att tillsammans hantera konflikter och kriser, skydda unionen och dess medborgare samt stärka internationell fred och säkerhet, innefattar främst långsiktigt personalstöd men inbegriper också materiel och utbildningsinsatser, likväl som kortare sekonderingar, strategiska positioner på huvudkvarternivå och teaminsatser.

EU:s krishanteringsinsatser är de mest konkreta uttrycken för EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Under 2023 öppnades två nya civila insatser, i Armenien och Moldavien. MSB bistod båda insatserna med experter i uppstartsfasen.

Det största stödet har MSB i år gett till EUCAP Somalia. För kommande år kommer större tonvikt läggas på Ukraina och närområdet som är inriktningen från regeringen. EU:s civila krishantering är den prioriterade verksamheten för kommande år.

5.1.1 EUCAP Somalia

EUCAP Somalia arbetar för att höja kompetensen och kapaciteten inom den regionala kustbevakningen samt polisen i Somalia. Missionen har sitt huvudkontor i Mogadishu med fältkontor i Garoowe, Puntland och i Hargeisa, Somaliland. MSB har bidragit med personal till missionen i form av sekonderade experter inom bland annat miljö, sjukvård och sjösäkerhet. MSB har valt att särskilt stödja fältkontoret i Hargeisa, Somaliland. Under 2023 har MSB sekonderat två kustbevakningsexperter i en rådgivande funktion till fältkontoret i Hargeisa samt en miljörådgivare och en medicinsk rådgivare, stationerade i Mogadishu, Somalia.

Under året har miljörådgivaren befast sin position och varit brett efterfrågad för såväl kunskapshöjande initiativ/utbildningar som utveckla metodik för integrering av klimat och miljörelaterade initiativ i verksamheten. Vidare har miljörådgivaren bistått med teknisk utveckling och presentation av mer hållbara lösningar för ett nytt camp som ska byggas. Rådgivaren har varit central i framtagandet av rapporteringsunderlaget (metodik) av klimatavtrycken som missionerna skall följa. En rapport som inkluderade avtrycken från tre missioner presenterades i Bryssel i juni. Dessutom har rådgivaren tagit fram en så kallad konflikt ”hotspot” analys för Somalia som bygger på flera konflikt drivande parametrar (inklusive naturresurser, klan och sociala relationer, värmeböljor, torka och översvämningar) som i sin tur analyseras utifrån klimatpåverkan. Detta arbete väntas bli ett viktigt underlag för att bistå i vägledandet av missionens mandatutveckling.

Som ett led i att ytterligare stärka Somalilands kustbevakning inom sjösäkerhet så efterfrågade EUCAP stöd från MSB i form av ett expertteam bestående av tre instruktörer inom räddningstjänst och två sjuksköterskor. Teamet har haft till uppgift att genomföra en utbildningsinsats riktad mot Somalilands kustbevakning och Somalilands räddningstjänst inom grundläggande brandkunskap och första

hjälp/HLR samt oljeskydd. Utbildningen har skett i Hargeisa och Berbera, Somaliland. Utbildningsinsatsen har varit uppdelad på två faser, en från januari till mars och den andra från september till november. En utbildningstid på totalt 14 veckor. MSB har även donerat materiel inom oljeskydd, brand- och första hjälpen till Somalilands kustbevakning och Somalilands räddningstjänst. Stödet har resulterat i en stärkt förmåga och kapacitet hos Somaliland kustbevakning och räddningstjänst att självständigt kunna agera och genomföra brandsläckning på fartyg och i byggnad. Vidare har den tekniska kompetensen stärkts genom genomgång och praktisk övning av grundläggande brandutrustning.

MSB har på förfrågan från EUCAP under hösten genomfört en sjukvårdsutbildning, MedSec, för utvalda experter på fältkontoret Hargeisa. MedSec är ett samarbetsprojekt mellan MSB och EU:s civila huvudkvarter i Bryssel och en obligatorisk utbildning för säkerhetspersonal. Totalt 15 experter, varav 13 experter från fältkontoret Hargeisa genomförde utbildningen. Därmed har samtliga APO:er (armed protection officer) genomgått utbildningen och EUCAP blir den första missionen där samtliga inom den operativa säkerhetsfunktionen är MedSec-certifierade.

5.1.2 EUM Armenien

Efter förfrågan från den armeniska regeringen inledde Europeiska unionen sitt civila uppdrag i Armenien (EUMA) den 20 februari 2023, inom ramen för sin gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP). Syftet med EUMA är att bidra till nedtrappning och stabilitet i Armeniens gränsområden, samt stödja processen för avgränsning och gränsdragning och förtroendeskapande mellan Armenien och Azerbajdzjan. EUMA kommer utöver detta att observera och rapportera konfliktskeenden, i syfte att stärka EU:s förståelse för situationen på plats.

EU fick inte tillstånd att ha ett fältkontor på den armenisk-azerbajdzjanska gränsen då både Azerbajdzjan och Ryssland har motsatt sig detta med argumentet att det ”negativt skulle kunna påverka normaliseringsprocessen mellan Azerbajdzjan och Armenien”. Rysslands utrikesminister Lavrov har uttalat att utplaceringen av ett nytt uppdrag ”kan vara kontraproduktivt” för att bygga förtroende eftersom det inte skulle ha godkännande från den azerbajdzjanska sidan

EUMA har mandat på två år och består av ca totalt 100 personal, inklusive ca 50 obehäpnade observatörer/monitorer. Huvudkontor ligger i Yeghegnadzor och dess fältkontor i Kapan, Goris, Jermuk, Martuni och Ijevan. MSB har under året sekunderat flera sjuksköterskor då det varit brist på sjukvårdsutbildad personal i missionen. Under året har MSB också stöttat missionen med två sjukvårdsutbildningar i första hjälpen. MSB har totalt tränat ca 70 personer i missionen. Då observatörerna ofta rör sig långt från kvalificerad sjukvård så är det av vikt att enskilda team kan genomföra livräddande åtgärder. Kort efter utbildningen fick deltagarna praktisera sina kunskaper i akuta sjukdomsfall där personens liv kunde räddas.

5.2 Stöd till FN:s fredsfrämjande insatser

MSB:s fredsfrämjande stöd för FN:s arbete har i huvudsak riktat sig mot Ukraina. Dessa kan man läsa mer om under det särskilda Ukrainakapitel 2, i denna årsrapport.

Merparten av de fredsfrämjande insatserna sker som stöd till FN:s utvecklingsprogram (UNDP), FN:s minhanteringsprogram (UNMAS) och FN:s kontor för projektgenomförande (UNOPS). MSB samarbetar och bidrar också till FN:s institut för utbildning och forskning (UNITAR) samt FN:s säkerhetsorgan (UNDSS). UNDP och UNOPS är största partnerorganisationerna i och även utanför Ukraina för den fredsfrämjande verksamheten. Stödet till FN:s säkerhetsfrämjande, konfliktförebyggande och fredsbyggande arbete har skett i mer än 10 länder (ex Afghanistan, Jemen och Syrien) inom en bredd av tematiska områden; min- och ammunitionsshantering, informationshantering, säkerhet, sjukvård, sjukvårdsutbildningar, konfliktförebyggande på policynivå och biståndseffektivitet.

5.2.1 Policy specialist UNDP Bryssel

MSB:s insatsperson vid UNDP:s kontor i Bryssel har som huvudfokus att utveckla och fördjupa samarbete mellan EU och FN inom konfliktförebyggande. Under februari besökte chefen för *Conflict prevention, Peacebuilding and Responsive Institutions* inom UNDP Bryssel för möten med olika partners. MSB:s insatsperson deltog på dessa möten med EU-partners på chefsnivå. Syftet var att stärka EU-UNDP-partnerskap inom konfliktförebyggande och fredsbyggande. Dessa möten resulterade i och skapade förutsättningar att för MSB:s insatsperson att följa upp och träffa nyckelaktörer och identifiera samarbetspunkter som har genererat nya samarbetsformer mellan EU och UNDP. Ett resultat av dessa möten var att samarbetsformer har diskuterats kring genuskänsliga konfliktanalyssamarbeten mellan EU och UNDP.

EU:s och FN:s årsmöte om konfliktförebyggande, stabilisering och fredsbyggande ägde rum 14–15 november i Bryssel, med totalt 260 gäster, varav 60 deltog personligen. MSB:s insatsperson har gjort ett stort bidrag till årsmötets planering och genomförande. Detta var första gången som alla huvuddirektörer inom EU samlades i samma rum – FPI³, DG INTPA⁴, DGNEAR⁵, DG ECHO⁶, EEAS⁷, samt chefer för divisioner och enheter.

Det fokuserades också på djupdykningar på expertnivå där deltagarna diskuterade hur man kan stärka eller förbättra samarbetet mellan EU och FN i specifika sammanhang och arbeta med teman som stabilisering, inkluderande fredsprocesser och klimatsäkerhet. Många konkreta handlingspunkter har kommit från detta, samt etablerat UNDP som sammankallande och som en nyckelaktör inom fred, säkerhet och utveckling.

3. Tjänsten för utrikespolitiska instrument.

4. Generaldirektoratet för internationella partnerskap.

5. Generaldirektoratet för grannskaps- och utvidgningsförhandlingar.

6. Generaldirektoratet för europeiskt civilskydd och humanitära biståndsåtgärder.

7. Europeiska utrikes tjänsten, formellt Europeiska avdelningen för yttre åtgärder.

MSB:s insatsperson tjänstgör som sekretariat för det informella rundabords-samtalet om fred och säkerhet i Bryssel. Detta är ett månatligt forum för både FN-organ för att utbyta information relaterad till fred och säkerhet men också för oss att bjuda in EU-motparter och diskutera aktuella frågor och prioriteringar. MSB:s insatsperson arbetar också som Bryssel-kontaktpunkten för EU-UNDP-projektet om insidermedling. Detta projekt fokuserar på att utbilda lokala medlare att hantera konflikter i sina egna sammanhang. Det finansieras av FPI och har en budget på 3 miljoner euro för 3 år. I år har stor del arbete för den sekunderade fokuserats på att säkra kontraktet för den nya programcykeln för att säkerställa fortlevnad av medlingsprojektet.

5.3 Stöd till OSSE

MSB:s stöd till OSSE sker både på operativ som strategisk nivå. Under 2023 har myndigheten gett stöd till två fältinsatser, Support Programme for Ukraine, SPU samt OSCE Mission to Montenegro samt organisationens sekretariat i Wien (läs mer under Högkvarterstjänster). Bidraget till OSSE:s verksamhet har varit genom utbildningar (läs mer under insatsnära 5.5), expertstöd och behovsbedömningar inom min- och ammunitionsshantering, brandskydd och säkerhet. MSB stödjer också OSSE:s program i Ukraina. Programmet har sedan november 2022, genomfört 19 projekt inom exempelvis områdena demokrati och gott samhällsstyre, rättsstatens principer och mänskliga rättigheter.

Utmaningarna för OSSE som organisation är stora och kommande år kommer flera större frågor ställas på sin spets. OSSE är världens största regionala säkerhetsorganisation. De 57 medlemsstaterna fattar beslut i konsensus, varav flera nu är i väpnad konflikt med varandra (ex Ryssland, Ukraina, Armenien och Azerbajdzjan) På grund av detta har flera förutsättningsskapande och grundläggande beslut inte kunnat fattas. Bland dessa är beslut om ordförandeskapsland för kommande år, budget och tillsättningar av ledande positioner i organisationen. OSSE erbjuder en multilateral plattform för att upprätthålla dialogen även mellan länder i krig med varandra. Med anledning av organisationens stora utmaningar kommer OSSE under kommande år inte vara fokus för nya satsningar utan stödet kommer upprätthållas på liknande nivå.

5.3.1 OSSE:s fältinsats i Montenegro

Sedan juni 2021 stödjer MSB OSSE i Montenegro med en projektledare för vapen- och ammunitionsshantering. I Montenegro finns åldrad ammunition lagrad, vilket utgör en risk för allvarliga explosioner i ammunitionsförråd som inte bara kan skada privat och offentlig egendom samt infrastruktur, utan också riskera människoliv. Externa faktorer, som blixtnedslag och skogsbränder, utgör en allvarlig risk då Montenegro drabbas av skogsbränder varje sommar i de områden där ammunitionsförråden finns. Dessutom utgör lagrade vapen och ammunition ett betydande säkerhetshot på grund av risken för illegal handel och spridning. MSB:s insats syftar till att förbättra säkerheten för de militära ammunitionsförråden, bland annat genom att uppgradera förrådsanläggningar och rutiner till gällande NATO-standard, samt införa ett hållbart livscykelssystem.

Den sekonderade projektledaren leder ett större projekt inom detta område, som innebär allt ifrån kunskapsöverföring om internationell god praxis enligt NATO-standard gällande hantering av ammunitionslager, inklusive stöd i planering för förstörelse därav, genom ett omfattande mentorskapsprogram, såväl som teknisk rådgivning avseende vapen och ammunitions hantering ur ett genderperspektiv. Genom att reducera dessa risker bidrar projektet till att minska risken för olyckor, spridning och istället stärka lokal, regional och europeisk säkerhet.

Under 2023 stärkte MSB projektet ytterligare, genom ett team som genomförde en utvärdering av ammunitionsförråden i Montenegro, utifrån ett brandskyddsperspektiv. Efter genomförd utvärdering har MSB givit rekommendationer i form av bland annat brandbekämpande åtgärder.

Inom ramen för detta stöd stod även MSB värd för ett besök från Montenegros försvarsministerium och tillika Försvarsmakt, samt OSSE:s fältmission i Montenegro under oktober månad. Målet för besöket var att vidareutveckla samarbetet och visa upp god praxis kring brandförebyggande åtgärder samt ge fördjupade insikter om vad ett systematiskt brandskyddsarbete innebär. MSB planerar att fortsätta ge stöd i arbetet med att bygga upp ett fullgott brandskydd och tillika kunskapsöverföring gällande systematiskt brandskyddsarbete, vilket kommer innebära utbildning och övningar under 2024.

5.4 Högkvarterstjänster

MSB har mandat att stödja multilaterala organisationers högkvarter för att stärka planeringen för, och genomförandet av, civila krishanteringsinsatser. De sekonderade experterna på högkvarternivå har ofta en möjlighet att genom sin position, inflytande och insyn, påverka organisationerna i en positiv riktning, främst gällande ledarskap, planering, samordning, effektivitet, kvalitet och integreringen av ett jämställdhetsperspektiv. Högkvarterstjänster är också en möjlighet att stärka upp områden som identifierats som särskilt viktiga ur ett svenskt biståndspolitiskt perspektiv.

MSB har under året sekonderat nio personer till EU:s civila högkvarter inom tematiska områden; sjukvård, säkerhet, logistik samt miljö, klimat och säkerhet. En person är också sekonderad till *European Security and Defence College* och arbetar med att möta kompetensutvecklingsbehovet inom EU:s civila insatser.

För FN har MSB på deltid gett stöd till säkerhetsorganet, UNDSS som ytterst ansvarar för sjukvårdskoncept där det föreligger behov av revidering och uppdateringar samt kompetensutveckling av instruktörer för utbildningskoncepten.

För OSSE:s breda säkerhetsuppdrag har MSB sekonderat tre personer inom säkerhet/utbildning och klimatsäkerhet. För att bygga vidare på ”Stockholms beslutet” att stärka samarbetet för att adressera säkerhetsutmaningarna som klimatförändringarna orsakar har den sekonderade *Climate Affairs Officer*, deltagit i planeringen, genomförandet och uppföljningen av ett högnivåmöte på ministernivå inom klimatsäkerhet. Den sekonderades huvuduppgift är att implementera ett av de största extra-budgetära projekten ”*Strengthening responses to security risks from climate change in south eastern Europe, eastern Europe, the south Caucasus and central Asia*”, vilket är ett delvis svenskfinansierat projekt.

5.4.1 Miljökoordinator EU:s högkvarter

MSB sekonderar sedan flera år en miljökoordinator till EU:s högkvarter för de civila insatserna inom den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. Årets verksamhet har till stor del handlat om att fortsätta att befästa temats legitimitet operativt genom att visa på hur integrering av klimat- och miljöfrågorna kan och skall hanteras i de olika kontexterna. Ett sådant exempel är presenterades den första klimatavtrycksrapporten som sammanställdes under första halvan av året efter framtagen pilotmetodik. Rapporten inkluderade tre av EU:s civila insatser. I det förlängda är avsikten att alla missioner skall rapportera på sina avtryck till 2025, detta har alla medlemsländer slagit fast i den civila pakten.

Under året har miljökoordinatören varit en nyckelspelare i koordineringen av framtagandet av punkt 12 i den civila pakten som visar på förväntade åtaganden av medlemsländer liksom insatserna att integrera klimat- och miljöfrågorna i verksamheten. Med detta har MSB kommit överens om relativt ambitiösa mål kopplat till miljö och klimat som kommer att bidra till en tydlig förflyttning framåt i dessa frågor. Målen i Pakten kommer att följas upp på årsbasis och avvikelser kommer att rapporteras till medlemsländerna. Inom operationalisering av miljö- och klimatfrågor i säkerhetskontexter är detta ett verksamhetsdefinierande steg som understryker kopplingen mellan klimatförändringarna, en eroderad miljö och miljöbrott/organiserad brottslighet kopplat till exploatering av naturresurser och konflikters manifestering i flertalet operativa kontexter.

I rollen ingår också samverkan med andra organisationer och kunskapscenter för att stärka samordningen av erfarenheter och samverkan kring ”best practice”.

5.4.2 Training Manager, European Security and Defence College

European Security and Defence College (ESDC) fungerar som ett nätverk och arbetar inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik och tillhandahåller utbildning och träning inom området för unionens gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP). Syftet är att utveckla och främja en gemensam förståelse av GSFP bland civil och militär personal, och att genom sin utbildningsverksamhet identifiera och sprida god praxis. ESDC verkar också utanför de europeiska gränserna och syftar till att ytterligare främja EU:s värderingar och dela bästa praxis inom säkerhet och försvar. MSB har haft en insatsperson på ESDC sedan 15 Maj 2023 i rollen som Training Manager/Project Manager. Detta innebär att insatspersonen tillsammans med EU medlemsstaters olika träning- och utbildningsleverantörer/institut och universitet planerar och genomför olika tränings- och utbildningsaktiviteter samt säkerställer kvalitets-säkring i förhållande till den beslutade läroplanen. Insatspersonen deltar i konferenser, seminarier, uppföljning av planerade aktiviteter och utvecklande av nya kurser och läroplaner tillsammans med ESDC godkända nätverksaktörer. Inom utvecklingsspåret kan tilläggas att efterfrågan av samarbete med ESDC växer och därmed även personalstyrkan för att kunna tillgodose behovet. I insatspersonens roll som Project Manager ingår även uppgifter inom Human Resources, vilket innebär stödande till chefen för ESDC vid planering och genomföranden av rekrytering av ny personal.

5.5 Insatsnära verksamhet

MSB har möjlighet att bidra till policy- och metodutveckling, samt arbeta för ökad internationell samverkan för våra samarbetsaktörer. Detta engagemang är viktigt för att öka effektiviteten i de svenska personalbidragen till EU, FN och OSSE samt de internationella organisationernas civila krishanteringsinsatser. Främst har medel använts för metodutveckling och kapacitetsstärkande verksamhet för EU, FN och OSSE i utvecklandet och genomförandet av utbildningar men den insatsnära verksamheten ger möjlighet till att stärka myndighetens egna insatsförberedande åtgärder inom ramen för fredsfrämjande insatsverksamhet, exempelvis intern kompetensutveckling för insatspersonal (utbildningar och övningar). Nedan är exempel på verksamhet som bedrivits under året.

5.5.1 Genomförande av utbildningar för partnerorganisationer

Säkerhetsutbildning för OSSE, *Security certification programme, SCP* genomfördes i april i Sverige. Kursen genomförs årligen för organisationens säkerhetspersonal och andra profiler som behöver ha en god förståelse och kunskap om hur säkerhetsorganisationen arbetar. Utvärderingen visar att kursen i hög utsträckning ökar kunskapen och förmågan. En ny överenskommelse med OSSE om fortsatt stöd i genomförandet har tagits fram.

Årligen genomför MSB en sjukvårdsutbildning, MedSec, som tagits fram tillsammans med EU:s civila huvudkvarter och är obligatorisk för all säkerhetspersonal. MedSec-utbildningen syftar till att deltagarna ska få goda praktiska och teoretiska kunskaper i att rädda liv och därmed kunna verka som väl fungerande ”*First responders*” vid fall av akuta medicinska- och skadesituationer i högriskmiljöer. I år har myndigheten, utöver att genomföra en kurs i Sverige också genomfört i Somalia (läs mer under EUCAP Somalia). I samband med utbildningen i Sverige stod MSB också värd för EU:s säkerhetsutbildning (Mission Security officers utbildningen).

5.5.2 Insatsförberedande för personal

I syfte att utöka MSB:s kapacitet att sekondera personal inom Explosive ordnance disposal, EOD till internationella insatser har en nyregistrering av kandidater till resursbasen skett under våren. För denna personal, som är ny för MSB, har en befattningsutbildning tagits fram och genomförts. En befattningsutbildning genomförs för att säkerställa tillräckliga kunskaper inom ett specifikt område, i detta fall EOD så att MSB tar sitt arbetsgivaransvar samt introducera deltagarna till den materiel och uppdrag som myndigheten har. MSB har också inom området EOD samverkat med Försvarsmakten och deltagit i en myndighetsgemensam övning.

5.5.3 Policystöd

MSB har en strategisk miljörådgivare som ger policystöd inom miljö, klimat och säkerhet till EU:s huvudkontor samt fältinsatser. Rådgivaren har också direktsamverkan med andra medlemsländer och ger stöd i deras utbildningsverksamhet samt arbetar för att strukturera de olika kompetenshögjande initiativen till en sammanhållande utbildningstrappa.

6. Civilskyddsinsatser

6.1 Inledning

När en nödsituation är så stor att ett land inte kan hantera händelsen med egen kapacitet kan de vända sig till EU:s civilskyddsmekanism. Inom konceptet ingår *rescEU* som utgör ett skyddsnät med gemensamma resurser på EU-nivå samt civilskyddspoolen, där medlemsstater registrerar olika resurser som kan användas till stöd för olika medlemsländer i kris. Därigenom möjliggörs snabb och effektiv hjälp, förebyggande åtgärder eller insatser för att minska konsekvenserna av kriser och katastrofer. MSB ingår i EU:s civilskyddsmekanism och kan därigenom vara med och erbjuda hjälp till drabbade länder, samt vid behov, samordna stöd från andra länder till Sverige. Regeringen beslutar om vilken insatskapacitet MSB ska ha inom EU.

MSB:s civilskyddsinsatser har under 2023 fortsatt präglats av kriget i Ukraina, som beskrivs närmare i kapitel 2. Vidare har årets civilskyddsinsatser kännetecknats av väderextrema händelser, med hög brandrisk under sommaren vilket orsakat svåra bränder runtom i Europa, men även svåra översvämningar. Insatser som genomförts med MSB:s förstärkningsresurser genom EU:s civilskyddsmekanism har fortsatt att öka. Ökningen kan dels förklaras av kriget i Ukraina, men civilskyddsmekanismens användningsområde har även gradvis breddats från naturhändelser, till att även hantera effekter av migration, eller ge civilt stöd till konfliktområden. De senaste åren har MSB även successivt ökat antalet resurser och möjligheten att stödja inom ramen för civilskyddsmekanismen/*rescEU*.

6.2 Insatser för skogsbrandsbekämpning

MSB:s nationella förstärkningsresurser vid skogsbränder består av luftburet stöd i form av helikoptrar och skogsbrandsdepåer. Dessa resurser kan nyttjas när den normalt ansvariga aktörens egna resurser inte räcker till, eller när det finns ett behov av snabbt ingripande för att begränsa akut brandspridning. Inom ramen för *rescEU* hyser MSB för närvarande fyra skopande plan för brandsläckning. Dessa finansieras till stora delar av EU kommissionen för att primärt kunna användas till hantering av allvarliga olyckor och kriser inom EU, och utgör inte i strikt mening nationella förstärkningsresurser – dock finns vissa möjligheter att använda resurserna för nationellt bruk. Under den tid flygplanen är i beredskap enligt avtal med EU har Sverige genom MSB förfoganderätt över flygplanen likt en nationell förstärkningsresurs, såvida de inte efterfrågas av EU till en insats utanför Sverige. Genom dessa resurser bibehålls en fortsatt god förmåga för att hantera skogsbränder nationellt och internationellt.

I slutet av augusti drabbades Grekland av omfattande skogsbränder och fick stöd i släckningsarbetet av två svenska skopande *rescEU*-flygplan. Det var den fjärde gången som de svenska *rescEU*-flygplanen användes internationellt.

6.3 Jordbävningen i Turkiet och Syrien

Under morgonen den 6 februari inträffade en jordbävning med magnitud 7.8 i Gaziantep-trakten. Jordbävningen följdes av flertalet skalv, vilket orsakade massiva byggnadskollapsar. Ett stort antal människor begravdes under rasmassor och behovet av sök- och räddningsresurser, sjukvård och tillfälligt boende översteg Turkiets egna resurser.

I samverkan mellan Försvarsmakten och MSB skickades ett sök- och räddningsteam till Turkiet för att delta i det livräddande arbetet med att lokalisera och rädda överlevande i rasmassorna. Teamet bestod av ett fyrtio personer där huvuddelen av sök- och räddningspersonalen kom från Försvarsmakten medan MSB bidrog med personal inom ledning, koordinering, logistik och samband. Sök- och räddningsteamet var på plats i Turkiet under en vecka. Enstaka personal och visst materiel kvarstannade på plats för att underlätta övergången till den fortsatta insatsen med att bygga tillfälliga boenden för nödställda. Genom insatsen bidrog sök- och räddningsteamet konkret till att rädda liv och lindra nöd som en del i en behovsbaserad, effektiv och samordnad respons. Insatsen bidrog också till värdefulla erfarenheter för framtida gemensamma operationer där MSB och Försvarsmakten verkar tillsammans.

Utöver sök- och räddningsinsatsen genomförde MSB ett stort antal humanitära insatser till stöd för Turkiet och Syrien efter jordbävningen. Totalt 500 nödbostäder inklusive sängar och kringutrustning skickades till katastrofområdet inom ramen för den EU-finansierade rescEU Shelter-kapaciteten som MSB lagerhöll. Vidare upphandlade MSB 1 000 familjetält som fördelades mellan Turkiet och Syrien genom IOM:s försorg. Ytterligare tält, däribland 300 tält skänkta från Lions, skickades till Turkiet från MSB tillsammans med bland annat filtar. Annan materiel såsom generatorer och sjukvårdsmateriel sändes också till katastrofområdet.

Tillsammans med partners inom International Humanitarian Partnership, IHP, bidrog MSB även med boende- och logistikstöd för såväl FN:s som EU:s bedömnings- och koordineringsteam i Turkiet, där även en byggnadsingenjör från MSB deltog. Därutöver sändes experter till FN-organ inom områden som exempelvis informationshantering, vatten och sanitet samt expertis avseende tillfälliga boenden.

6.4 Prefabricerade broar till Slovenien

I början av augusti 2023 drabbades Slovenien och angränsande områden i Österrike och Kroatien av omfattande översvämningar, orsakat av kraftiga regn. De våldsamma skyfallen orsakade jordskred och förstörde broar och vägar. Slovenien gjorde en förfrågan om reservbroar genom EU:s civilskyddsmekanism och därmed en begäran om internationell hjälp. MSB hade upparbetat kontakt med Trafikverket som tidigare tillhandahållit svenska betongbroar till Ukraina. Efter beslut av regeringen donerades tre lämpliga broar som fanns tillgängliga till det översvämningsdrabbade landet. Genomförande av insatsen skedde i nära samverkan med slovenska myndigheter och Trafikverket.

7. Stödstyrkan

MSB har samordningsansvaret för stödstyrkan, som på begäran av Utrikesdepartementet ska kunna stödja utlandsmyndigheter i situationer då många svenska medborgare eller personer med hemvist i Sverige drabbas av en allvarlig olycka eller katastrof utomlands. I beredskapen och vid insatser med stödstyrkan samverkar MSB med andra berörda myndigheter och organisationer med olika sektorsansvar. Stödstyrkan är dimensionerad för att kunna hantera större händelser utomlands, och sätts samman utifrån behoven vid en katastrofhändelse med många drabbade människor.

7.1 Sudan

Med anledning av det försämrade säkerhetsläget och de strider som utbröt mellan den sudanesiska försvarsmakten (SAF) och den paramilitära styrkan, Rapid Support Forces (RSF) i april 2023, inledde UD med hjälp av Försvarsmakten en evakuering av svenskar ut ur Sudan. Efter begäran från UD aktiverades stödstyrkan och teamet som rekryterades för insatsen bestod av olika kompetenser från bland annat Polismyndigheten, Röda Korset, Rädda Barnen, samt sjukvårdspersonal från Socialstyrelsen. Uppdraget var att ta emot de evakuerade från Sudan vid evakueringsplatsen i Djibouti samt att stärka kapaciteten hos UD att hantera krisen på plats.

Totalt evakuerades drygt 100 svenska medborgare och stöd gavs på plats till ytterligare 100 medborgare från andra länder. Stödstyrkan tillhandahöll administrativt, logistiskt, kris- och sjukvårdstöd till UD:s konsulära verksamhet. Genom insatsen skapades ett mervärde i form av samordnings- och processtöd till utlandsmyndigheter, samt möjliggjorde samverkan mellan flera myndigheter på plats i Djibouti/Sudan. Utöver stödet på plats i Djibouti hade MSB under insatsen en samverkansperson hos UD i Stockholm.

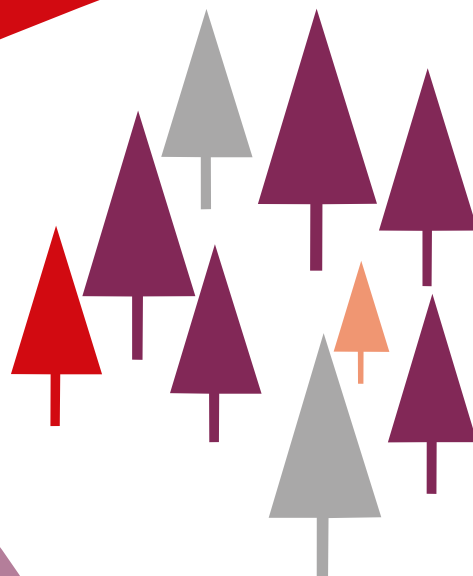
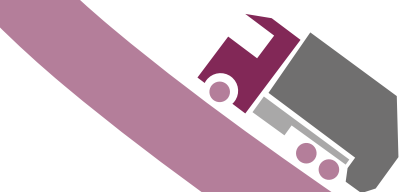
7.2 Israel/ Palestina

Hamas koordinerade attack mot israeliska mål den 7 oktober 2023 utlöste militära stridigheter mellan Israel och Palestina. Oroligheterna påverkade säkerhetsläget i området och resulterade till UD:s aktivering av stödstyrkan. Initialt fokuserade insatsen på mottagande och vård av personer som korsat gränsen mellan Gaza och Egypten. En första grupp om sex insatspersonal, bestående av en teamledare från MSB samt fem vårdpersonal från Socialstyrelsen, reste till Kairo under efterkommande dagar för att bistå svenska ambassaden i det konsulära arbetet kopplat till händelseutvecklingen i Gaza.

Under de första veckorna bestod insatspersonalens arbete främst av stöd till ambassadens planering inför att gränsen vid Rafah skulle öppnas för utländska medborgare.

En vecka in i insatsen gjordes bedömningen att en personalstyrka av den initiala omfattningen inte var nödvändig, med hänvisning till god tillgång till vård på plats i Egypten. Efterföljande rotationer av personal bestod därför endast av en teamledare från MSB och en medicinsk koordinator från Socialstyrelsen. Den 1 november öppnade gränsen vid Rafah för utländska medborgare, och den 13 november kunde de första svenskarna lämna Gaza. Insatsen har präglats av stor osäkerhet kopplat till möjligheterna för personer att korsa gränsen och för ambassadpersonal att kunna bistå vid gränsen. Insatsen avslutades den 11 december.

Genom insatsen bidrog stödstyrkan till att stärka kapaciteten och uthålligheten hos UD och hos den svenska ambassaden i Kairo. Stödstyrkan tillhandahöll planeringsstöd och sjukvårdsstöd till UD:s och ambassadens konsulära verksamhet. Utöver stöd på plats i Egypten har MSB under merparten av insatsen haft en samverkansperson på plats på UD:s konsulära enhet i Stockholm.

8. Jämställdhet

När världsläget försvåras medför det särskilda konsekvenser för kvinnor och flickor, vilket kan ta sig uttryck i eskalerande våld, ökad utsatthet och försämrad tillgång till basala samhällstjänster. En välfungerande respons tar dessa aspekter i beaktande och kan effektivt nå de mest utsatta. MSB:s insatser inom jämställdhet och förebyggande av könsrelaterat våld bidrar till att möjliggöra en sådan respons. I enlighet med globala målsättningar och instruktion från Sveriges regering har MSB ett ansvar att inom ramen för den operativa insatsverksamheten säkerställa att ett genusperspektiv genomsyrar allt arbete och att utförda insatser bidrar till jämställdhet. All insatsverksamhet följer ramverket som uttrycks i MSB:s strategi för jämställdhetsintegrering och som är i enlighet med den nationella handlingsplanen för kvinnor, fred och säkerhet. MSB har fortsatt utvecklat arbetet med integreringen av ett genus- och jämställdhetsperspektiv, implementering av agendan för kvinnor, fred och säkerhet samt att förebygga och hantera könsrelaterat våld. Målbilden för arbetet är att samtliga operativa insatser ska bidra till jämställdhet utifrån ett genus- och mångfaldsperspektiv.

Alla individer i MSB:s resursbas som är aktuella för internationella insatser ska genomföra en introduktionskurs, MSB Field Staff Induction Course, och en säkerhetskurs, MSB Field Security Course. Under introduktionskursen är *integrering av jämställdhetsfrågor under insats* ett centralt ämne och perspektiv i övningar kopplade till MSB:s uppförandekod. Säkerhetskursen tar upp hur trakasserier och sexuellt våld ökar under kriser och katastrofer och hur insatspersonal kan arbeta för att motverka detta och vara till stöd för personer i riskzonen.

Inom nationella och internationella insatser är kvinnors deltagande både ett mål i sig men också en metod för att säkra att exempelvis kvinnors och flickors behov tas hänsyn till vid insatsens utformning och genomförande, för att också kunna hantera kvinnors och flickors säkerhetssituation. Inom ramen för kompetensförsörjning finns det en handlingsplan som syftar till att öka andelen kvinnor inom insatsverksamheten.

Vid tidskritiska insatser rekryteras personal via MSB:s resursbas, vilket är ett administrativt verktyg som håller kvalitetssäkrade individer gentemot fördefinierade kompetensprofiler. Under året har 134 individer efter intresseanmälan och urval registrerats i resursbasen (27,6 procent kvinnor och 72,4 procent män). Totalt sett bestod resursbasen vid utgången av 2023 av 33 procent kvinnor och 67 procent män. När tidsramarna så medger rekryteras personal genom utannonsering av tjänst. Under året har 24 annonser av den här typen varit publicerade. 455 heltidskontrakt av varierande längd har under 2023 utfärdats till insatspersonal. Därutöver har också 33 stycken deltidskontrakt utfärdats. Den sammantagna kontraktstiden som utförts på heltidskontrakt under kalenderåret motsvarar närmare 102 årsarbetskrafter, varav 32,2 procent utgörs av kvinnor och 67,8 procent av män.

8.1 Utbildning och övning

Under 2023 har 13 insatser genomförts till stöd för WFP, Unicef, UNHCR, UNFPA och UN Women inom området jämställdhet och förebyggande av könsrelaterat våld. Geografiskt har stödet avsett insatser i bland annat Centralafrikanska republiken, Demokratiska republiken Kongo, Etiopien, Somalia, Syrien och Sudan. Insatserna förväntas bidra till att öka kvinnors och flickors deltagande och inflytande över den humanitära nödhjälpens utformning, genomförande och uppföljning samt bidra till stärkt skydd för människor som utsatts för eller riskerar att utsättas för könsrelaterat våld. Sammantaget förväntas insatserna bidra till en förbättrad kapacitet hos ansvariga internationella biståndsaktörer att värna drabbade människors och samhällens behov, förutsättningar och prioriteringar vid kris- och katastrofhantering, i linje med MSB:s resultatramverk.

För att svara upp mot de olika behov och förutsättningar som finns i en befolkning vid en kris, integrerar MSB ett jämställdhets- och rättighetsperspektiv i alla internationella resiliensinsatser. Detta är ett kontinuerligt arbete som vävs in i en insats samtliga faser och inom alla arbetsområden. Utbildningsinsatser för att stärka kunskap och förmåga att integrera ett jämställdhets- och rättighetsperspektivet i katastrofriskhantering har genomförts i flertalet projekt. I två insatser har kapacitetsutveckling kopplat till storskaliga övningar för krisberedskap och hantering stått i centrum. Här har ett jämställdhets- och rättighetsperspektiv beaktats exempelvis genom att främja inkludering av en bred representation av deltagare och aktörer i övningen och i utvecklingen av övningsscenarioet, i syfte att låta deltagarna öva på att anpassa åtgärder för att nå hela befolkningen i en kris. Då flera insatser går mot sitt slut har fokus även varit på att stärka partnerorganisationernas förutsättningar att fortsätta integrera ett jämställdhets- och rättighetsperspektiv efter insatsens slut. Rådgivning, utbildning och att ta fram rekommendationer för fortsatt arbete har varit centralt i detta arbete. Parallellt i uppstart av en ny insats har man arbetat med en behovsanalys av partnerländernas krishanteringssystem och projektutveckling där ett jämställdhets- och rättighetsperspektiv integrerats.

Den fredsfrämjande verksamheten har fokus på övergripande jämställdhetsintegrering i insatsverksamheten där MSB:s graderingsverktyg av insatserna ger bra stöd. All personal förväntas arbeta för att öka jämställdhet och inkludering av ett genusperspektiv i deras verksamhet, omfattningen av arbetet beror på deras påverkansmöjlighet. Att främja kvinnors ökade deltagande i fredsinsatser är en åtgärd som flertalet sekunderade kan arbeta aktivt med i sina roller som HR, chefer eller i de fall där de är delaktiga i rekryteringspaneler. Inom det svenska bidraget, där MSB är en av sex myndigheter, till fredsfrämjande verksamhet och civil krishantering är 47 procent av sekunderad personal, kvinnor⁸.

Under slutet av 2023 sekunderades den första Senior Gender Advisor (inom den fredsfrämjande verksamheten) till UNDP Ukraina. Även om det är för tidigt för att redogöra för resultat så har den sekunderade experten en central och strategisk position i att säkerställa att ett jämställdhetsperspektiv genomsyrar analys, planering, implementering och uppföljning av UNDP:s omfattande verksamhet i Ukraina.

8. Könsuppdelad statistik över Sveriges civila personal i internationella fredsinsatser – september 2023.

9. Insatsstatistik och ekonomisk redovisning

I detta avsnitt redovisas statistik för MSB:s internationella insatser, inklusive den ekonomiska redovisning som efterfrågas specifikt för denna rapport i MSB:s regleringsbrev.

Tabell 1. Antal insatser per insatskategori 2021–2023

Insatskategori	2023	2022	2021
Humanitära insatser	272	196	78
Minhantering	16	6	4
Tidig återuppbyggnad	0	1	0
Civil krishantering, fredsfrämjande insatser	35	33	33
Stärkande av katastrofberedskap, resiliens	6	8	7
Totalt bistånd	329	244	122
Stödstyrkeinsatser	2	0	1
Insatser i icke-biståndsländer	10	21	5
Totalt icke bistånd	12	21	6
Summa internationella insatser	341	265	128

MSB har under 2023 haft totalt 341 aktiva internationella insatser. Detta är en fortsatt kraftig ökning och det högsta antal internationella insatser som myndigheten genomfört under ett år.

Den huvudsakliga förklaringen till ökningen är att antalet humanitära insatser ökat från 196 insatser under 2022 till 272 insatser 2023. Detta beror i sin tur på en fortsatt ökning av antalet insatser till stöd för Ukraina som genomförts med de särskilda medel som regeringen tillskjutit för detta ändamål under året. Efterfrågan på humanitärt stöd har dock även varit fortsatt hög i övriga världen på grund av en generellt utmanande humanitär situation.

Antalet insatser inom minhanteringsområdet har ökat, bland annat som en konsekvens av de enorma behov som uppstått i Ukraina. Siffran för antalet minhanteringsinsatser särredovisas, men insatserna skulle också ha kunnat redovisas inom ramen för humanitära insatser respektive civil krishantering, eftersom verksamheterna delvis överlappar varandra.

Det råder stor variation mellan insatsernas omfattning. Området stärkande av katastrofberedskap/resiliens har exempelvis ett relativt lågt antal insatser, men flera av dessa är å andra sidan fleråriga, omfattande projekt.

329 av de 341 internationella insatserna avser verksamhet som klassificeras som bistånd enligt OECD/DAC:s lista över biståndsmottagande länder. Övriga insatser består huvudsakligen av genomförd verksamhet i europeiska länder med anledning av kriget i Ukraina. Dessutom är insatser med den så kallade stödstyrkan inräknade här. Denna styrka lämnar stöd till Utrikesdepartementet vid situationer då svenska medborgare eller personer med hemvist i Sverige drabbas av allvarliga olyckor eller katastrofer utanför Sverige.

Ovanstående tabell har justerats jämfört med föregående års rapportering eftersom rapporten för MSB:s insatsverksamhet under 2023 inte inkluderar myndighetens nationella insatsverksamhet.

Tabell 2. Antal insatser per uppdragsgivare 2021–2023

Uppdragsgivare	2023	2022	2021
WFP	24	18	12
UNICEF	23	27	16
UNHCR	25	28	20
OCHA	10	8	10
IOM	20	10	8
UNDP	6	5	5
UNFPA	4	2	1
UNMAS/UNOPS	11	10	6
UN WOMEN	4	6	2
WHO	3	-	-
EU/ERCC	170	113	10
EU/GSFP	22	18	18
EU/övrigt	3	4	7
OSSE	4	5	5
EADRCC	2	0	0
Annan aktör	10	11	4
Summa	341	265	124

MSB genomför internationella insatser åt en rad uppdragsgivare. I tabell 2 redovisas antal insatser per uppdragsgivare under de senaste tre åren. Dessa siffror varierar mellan olika år, inte minst beroende på vilka typer av humanitära krissituationer som uppkommer under året.

Under 2023 är den mest påtagliga förändringen att antalet insatser som genomförs via EU:s koordineringscenter, ERCC, har fortsatt att stiga. Bakgrunden är att merparten av stödet till Ukraina kanaliserats via ERCC även under 2023. Även antalet aktiva insatser till stöd för olika FN-organ har stigit och uppgick till 130 insatser 2023 jämfört med 114 insatser 2022.

Tabell 3. MSB:s finansierare och intäkter för internationella insatser 2021–2023 (mnkr)

Finansiär	2023	2022	2021
Sida	140,6	124,4	164,0
Regeringskansliet	193,3	179,2	66,2
FN	0,4	1,2	3,8
EU	53,1	45,7	8,8
EU-länder	-	0,5	0,4
Andra svenska myndigheter	1,0	-	-
Totalt	388,5	351,1	243,2

Det totala kostnadsutfallet för MSB:s internationella insatsverksamhet var under 2023 ca 388,5 mnkr. Detta innebär en ökning om drygt 10 procent jämfört med 2022. Regeringen och EU har fortsatt ställt omfattande resurser till MSB:s förfogande för att genomföra insatser till stöd för Ukraina och extra medel tillfördes också myndigheten för att lämna stöd efter jordbävningen i Turkiet och Syrien i februari 2023. Tillsammans med en fortsatt hög efterfrågan även inom den övriga insatsverksamheten har detta under 2023 resulterat i den högsta insatsvolymen hittills under ett enskilt år för MSB.

Posten för Regeringskansliet i tabellen ovan inkluderar såväl anslag via anslagspost 2:4.1 i MSB:s regleringsbrev (39,6 mnkr), medlen i det särskilda regleringsbrevet från Utrikesdepartementet för anslag 1:1 (150,0 mnkr) samt därutöver finansiering från Utrikesdepartementet för genomförda stödstyrkeinsatser (3,7 mnkr). Inom anslag 1:1 är utfallet för MSB:s ordinarie verksamhet inom civil krishantering/fredsfrämjande insatser 77,9 mnkr medan särskilda anslagsmedel för Ukraina står för 72,1 mnkr av utfallet.

Det har under 2023 fortsatt varit en prioritering att upprätthålla den humanitära insatsverksamheten även i andra delar av världen, parallellt med stödet till Ukraina. Detta kan avläsas i att utfallet med finansiering från Sida ökade under 2023. De humanitära medlen från Sida har prioriterats i enlighet med de humanitära principerna, men då myndigheten fått extra medel från regeringen specifikt riktade mot Ukraina har medlen från Sida i allt väsentligt kunnat användas för att möta humanitära behov i andra delar av världen.

Tabell 4. Kostnader per organisation finansierat av Sida 2021–2023 (mnkr)

Organisation	2023	2022	2021
WFP	30,1	25,4	26,9
OCHA	10,9	3,4	3,6
IOM	30,2	11,3	26,6
UNICEF	11,6	23,7	19,2
UN Women	3,7	3,9	1,0
UNHCR	31,1	22,3	53,9
UNDP	2,0	4,3	3,6
WHO	0,7	4,4	-
UNFPA	2,2	1,0	1,0
UNMAS	0,6	1,2	0,2
UNOPS	2,1	4,1	0,3
EU	5,8	2,6	4,3
Nationella myndigheter och ITP-projekt	7,2	13,7	17,4
Övrigt	2,4	3,1	6,1
Summa	140,6	124,4	164,0

Tabell 4 visar till vilka organisationer som MSB:s Sida-finansierade stöd gått, i form av kostnader för genomförda insatser. Merparten av finansieringen från Sida går till humanitära insatser med FN-organisationer som uppdragsgivare. Under 2023 har mest stöd kanaliserats via WFP, IOM och UNHCR.

Huvuddelen av finansieringen från Sida kanaliseras genom den fleråriga finansieringsöverenskommelse för humanitära insatser som tecknats av MSB och Sida för perioden 2022-2025. Även MSB:s insatser inom utvecklingsbistånd inom resiliensområdet har dock viss finansiering från Sida. Dessa insatser återfinns i huvudsak under posten Nationella insatser och ITP-projekt i tabellen ovan.

Tabell 5. Kostnader per insatsland 2023 (mnr)

Land	Belopp (mnr)
Ukraina	140,4
Turkiet	48,0
Somalia	24,8
Etiopien	22,5
Haiti	14,0
Sudan	8,8
Tchad	8,3
Afghanistan	7,9
Uganda	5,5
Venezuela	5,2
Syrien	4,7
Sydsudan	3,0
Libyen	2,8
Armenien	2,6
Irak	2,6
Georgien	2,4
Jemen	2,3
Montenegro	2,3
Palestina	2,2
Polen	1,9
Burkina Faso	1,8
Centralafrikanska rep.	1,8
Grekland	1,7
Madagaskar	1,6
Mocambique	1,5
Niger	1,5
Rumänien	1,5
DR Kongo	1,3
Nigeria	1,3
Senegal	1,3
Kenya	1,0
Kosovo	0,9

Land	Belopp (mnkr)
Ungern	0,8
Albanien	0,7
Slovakien	0,7
Mali	0,6
Libanon	0,4
Moldavien	0,4
Slovenien	0,2
Thailand	0,2
Colombia	0,1
Filippinerna	0,1
Kamerun	0,1
Pakistan	0,1
Övrigt	54,8
Summa	388,5

Tabell 5 visar kostnader under 2023 för all internationell insatsverksamhet uppdelat per land. Ukraina är, liksom 2022, med bred marginal det land som har högst kostnadsutfall med 140,4 mnkr. Detta motsvarar drygt 36 procent av hela insatsverksamheten, där motsvarande siffra under 2022 var 42 procent. Övriga länder som har ett kostnadsutfall överstigande 10 mnkr är Turkiet, Somalia, Etiopien och Haiti.

Den större post som kategoriserats som ”Övrigt” består av insatser som inte kan kopplas till ett enskilt land. Det gäller exempelvis insatser med regionalt fokus och därmed flera mottagarländer, liksom insatser till högkvarter. Här återfinns också utfallet för förvaltningskostnader och insatsnära verksamhet inom civil krishantering.

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap